

URHISTORIEN, 1 Mos 1:1 – 11:26

Inledning

Första Moseboken lägger grunden till det som vi kan kalla Bibelns röda tråd: Guds nådiga frälsningshandlande i Jesus. Vi finner centrala begrepp som synd, dom och nåd. Först möter vi synden i paradiset och vi finner domen i syndafloden. Men vi finner också Guds nåd, när han förbarmar sig och inte överger sin skapelse. En central punkt är löftet om kvinnans säd, 3:15.

Boken går från det allmänna till det specifika: först hela jordens historia och sedan ett bestämt folk. Linjen till egendomsfolket går inte via Kain, den förstfödda, utan genom Set (4:25), vars släktavla finns i kap. 5. När vi sedan kommer till Noa går linjen vidare genom Sem (11:10ff). Då vi kommer vidare till Abraham får han ett särskilt löfte (12:3), och det uppfylls genom Isak (21:12), Jakob (25:23) och Juda (49:10). Det var inte de förstfödda som utvaldes att föra släktet vidare till Frälsaren.

Det är omöjligt att förstå Bibelns frälsningshistoria och Nya testamentet om man inte går tillbaka till Första Moseboken. Den har också en parallell i Uppenbarelseboken 21 och 22, där vi återkommer till paradiset och ser dess återupprättelse. Hälften av Hebr 11 ägnas åt personer i 1 Mos.

Bokens namn. Boken börjar med *bereshit*: i begynnelsen. Orden finns också i början av Johannesevangeliet. De har gett det hebreiska namnet åt boken. *Genesis* är grekiska och härstammar från Septuagintaöversättningen. Ordet betyder födelse, släkt och ursprungshistoria. Vi använder det namnet här parallellt med Första Moseboken.

Författaren är Mose, Joh 5:46; Apg 15:1. Bibelkritiken anför enstaka exempel på att texten måste ha redigerats senare, t.ex. 14:14 (namnet *Dan* började användas först senare), 36:31 (som talar om senare kungar) och 47:11 (Raamses dyker upp i början av 2 Mos, och farao Raamses hade ännu inte funnits under Josefs tid). Av samma orsak säger man att Jes 40ff inte kan ha skrivits på 700-talet f.Kr. eftersom perserkungen Koresh omnämns (som levde på 500-talet f.Kr.). Man brukar ju inte hitta namngivna personer i skrifter som skrivits en lång tid innan de levde! Men skulle det ha varit för svårt för Gud att uppenbara dessa namn för Mose? I så fall skulle det också ha varit för svårt för honom att skapa världen och leda Israels folk genom Röda havet. Självklart kan det finnas läsarter där det har kommit in anteckningar i marginalen. Vi har inte sett originaltexten. Men det är onödigt att säga att det är omöjligt att det kan ha skrivits på Mose tid. Gud kan ju uppenbara vad som har hänt också bakåt, likaväl som framåt.

Det finns en *fyrkällshypotes*, där man menar att det finns fyra källor, kallade J (Jahvisten), E (Elohisten), D (Deuteronomisten) och P (Prästskriften), som är invävda i varandra. Men den motsägs effektivt av bokens unika komposition och det finns också en mängd bibelarkeologiska fynd som bestyrker boken.

Disposition. I Svenska Folkbibeln anges dispositionen i form av tio fortsatta historier (*toledoth*):

1. Himlens och jordens fortsatta historia, 2:4–4:26
2. Adams fortsatta historia, 5:1–6:8
3. Noas fortsatta historia, 6:9–9:29
4. Noas söners fortsatta historia, 10:1–11:9
5. Sems fortsatta historia, 11:10–26
6. Teras fortsatta historia, 11:27–25:11
7. Ismaels fortsatta historia, 25:12–18
8. Isaks fortsatta historia, 25:19–35:29
9. Esaus fortsatta historia, 36:1–37:1
10. Jakobs fortsatta historia, 37:2–50:26

Man kan se inledningen, 1:1–2:3, som en överskrift: *Himlen och jorden*. Sedan följer dess fortsättningshistoria från 2:4. Fem av dessa behandlar urhistorien och fem patriarkhistorien.

Litterära frågor. De fem senare huvudavdelningarna beskriver Guds utväljande av patriarkerna. Det finns tre berättande avsnitt, där den förstfödde förbigås av den som föds senare. Mellan dessa finns släkttavlor: Ismaels och Esaus släkttavla. De berättande avsnitten är vittnesbörd om Guds suveräna handlande.

- Abraham efterföljs av Isak, inte av Ismael.
- Isak följs av Jakob och inte av Esau.
- I berättelsen om Jakob och Josef ser vi hur Juda kommer framom sina äldre bröder och hur Josef behandlas mera än sina bröder. Likaså ställs Efraim framom Manasse.

Siffror har ofta en symbolisk betydelse.

- 10 är fullhetens tal. Det förekommer utom i ovan nämnda fortsatta historier också i antalet namn i släktregistren i kap. 5 och 11.
- 7 betecknar Guds handlande med världen, och kommer först fram i skapelsedagarna. Antalet ord i 1:1 är sju på hebreiska, och vers 2 har 14 ord på hebreiska. Släkttavlan i kap. 4 har sju namn, och talet finns i flera varianter i syndaflovsberättelsen. Antalet avkomlingar till Noa i kap. 10 är 70. Abraham får ett sjufaldigt löfte, 12:1–3.

Innehållsöversikt

I. Urhistorien

1. Skapelsen (1:1–2:3)
  - Inledning (1:1–2)
  - Huvuddel (1:3–31)
  - Sammanfattning (2:1–3)
2. Adam och Eva i lustgården (2:4–25)
3. Syndafallet och dess konsekvenser (kap. 3)
4. Syndens snabba tillväxt (4:1–16)
5. Två släktregister (4:17–5:32)
  - Högmodets släktregister (4:17–24)
  - Dödens släktregister (4:25–5:32)
6. Syndens omfattning före floden (6:1–8)
7. Syndafloden (6:9–9:29)
  - Förberedelser (6:9–7:10)
  - Dom och räddning (7:11–8:19)
    - ★ Vattnet stiger (7:11–24)
    - ★ Vattnet sjunker undan (8:1–19)
  - Syndafloedens efterdyningar (8:20–9:29)
    - ★ Ett nytt löfte (8:20–22)
    - ★ Nya förordningar (9:1–7)
    - ★ En ny relation (9:8–17)
    - ★ En ny frestelse (9:18–23)
    - ★ Slutord (9:24–29)
8. Folkens utbredning (10:1–11:26)
  - Folkens spridning (kap 10)
  - Språkförbistringen (11:1–9)
  - Den första semitiska släkttavlan (11:10–26)

II. Patriarkhistorien

1. Abrahams liv (11:27–25:11)
  - Abrahams bakgrund (11:27–32)
  - Abrahams land (kap. 12–14)
  - Abrahams folk (kap. 15–24)
  - Abrahams sista dagar (25:1–11)
2. Ismaels efterkommande (25:12–18)
3. Jakobs liv (25:19–35:29)
  - Jakob hemma (25:19–27:46)
  - Jakob utomlands (kap. 28–30)
  - Jakob åter hemma (kap. 31–35)
4. Esaus efterkommande (36:1–37:1)
5. Josefs liv (37:2–50:26)
  - Josefs karriär (37:2–41:57)
  - Jakobs flyttning (kap. 42–47)
  - Jakobs sista dagar (48:1–50:14)
  - Josefs sista dagar (50:15–15:26)

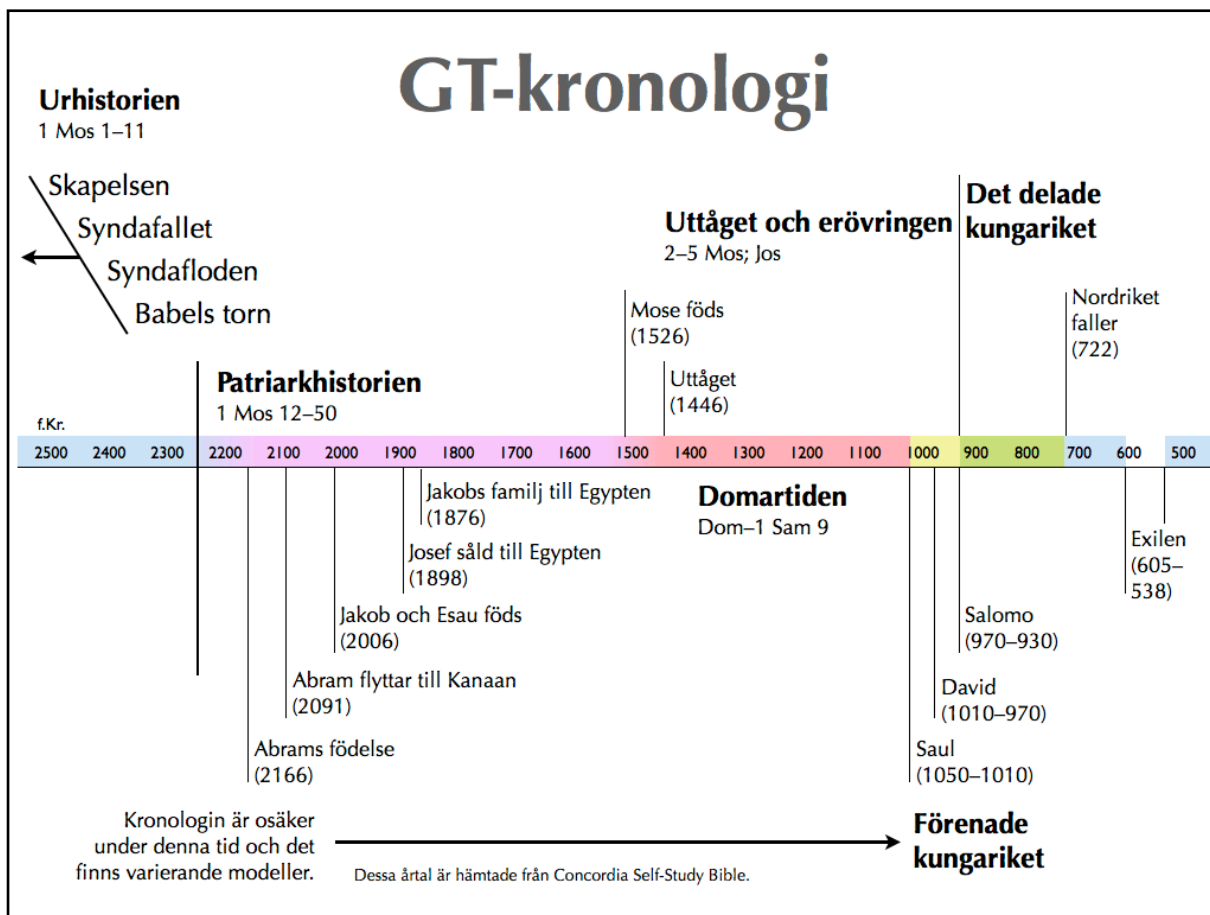

Fig. 1. Översikt över Gamla testamentets kronologi

Patriarkhistorien

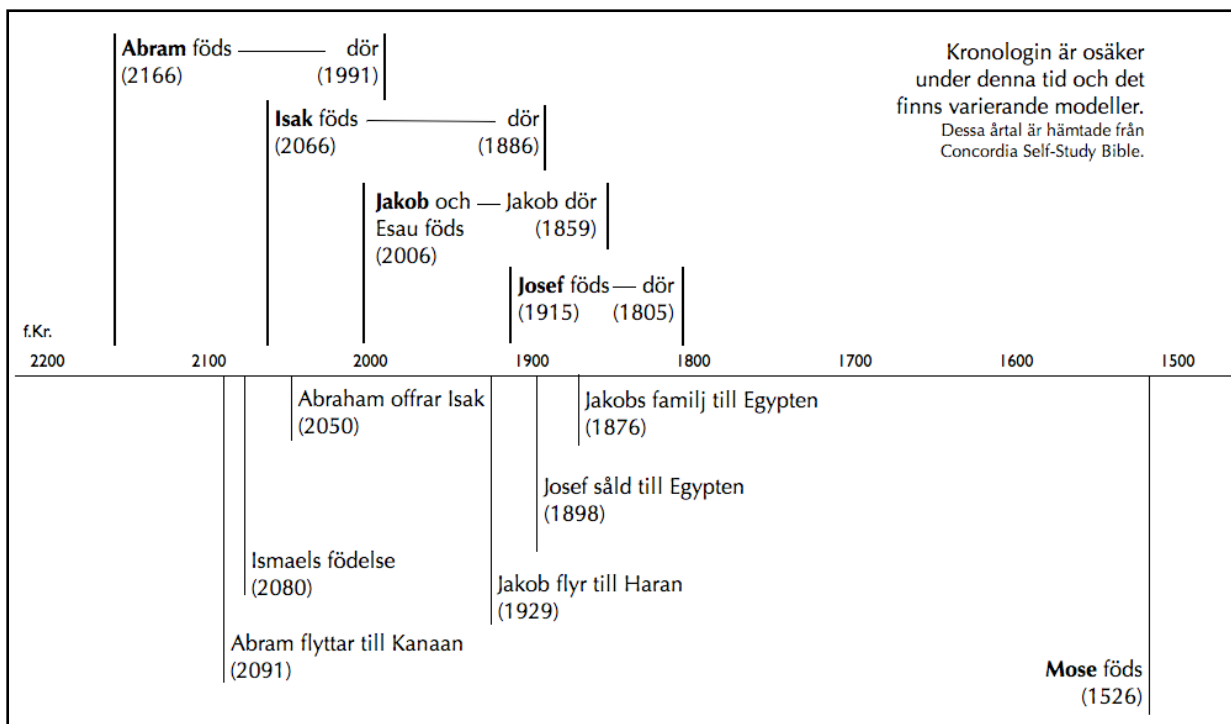

Fig. 2. Översikt över patriarkhistorien.

Exkurs 1: Bibeln och evolutionsteorin

Litteraturtips: Seth Erlandsson: *Världshistoriens första dagar*; Anders Gärdeborn, *Intelligent skapelsetro*; Mats Molén: *Vårt ursprung*.

En av hörnstenarna för evolutionsteorin är axiomet att det *inte finns någon Gud*, eller om han finns måste han uppträda som om han inte fanns. En annan hörnsten är den uniformistiska principen att "*nuet är forntidens nyckel*". De här principerna bygger alltså redan på en tro.

Enligt *uniformismen* måste jorden vara mycket gammal. Man brukar räkna åldern i miljarder år. De radiometriska metoderna att mäta åldrar bygger på denna princip. Det är egentligen fråga om cirkelbevisning: man hittar fossil lagrade i bergen och går till geologin för att få reda på hur gamla dessa berg är. Men geologerna tar stöd av paleontologerna, som bestämmer åldern för dessa fossil utifrån deras placering i olika sedimentskikt!

Bibeln anger jordens ålder till några tusen år utifrån släkregistren (vilka dock inte verkar vara fullständiga). Det finns också flera vetenskapliga argument för att jorden kan vara mycket ung:

- Den erosion som sker t.ex. vid Niagarafallen pekar på en åldern 11 000 år.
- Sedimentlagren vid flodmynningarna är för tunna.
- Havens salthalt borde vara mycket större än den är.
- Jordens magnetfält avtar och kan inte ha avtagit i denna takt under miljoner år.

Bibeltroende vetenskapsmän antar att jorden kan ha skapats mellan 6 000 och 11 000 år sedan utan att det kommer i konflikt med verkliga fakta.

1 Mos 1

Översikt över skapelsedagarna

- Ingress, 1:1–2
- Dag 1: Ljus skiljs från mörker, 1:3–5
- Dag 2: Himlavalvet, 1:6–8
- Dag 3: Hav och land, växter, 1:9–13
- Dag 4: Solen, månen och stjärnorna, 1:14–19
- Dag 5: Vattendjur, fåglar, 1:20–23
- Dag 6: Boskapsdjur, kräldjur, vilda djur; människan, 1:24–31
- Dag 7: Vilodag, 2:1–3
-

Världens skapelse	
1 I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.	Vårt tidsbegrepp kan inte omfatta vad som fanns före skapelsen. Ps 90:2: "... från evighet till evighet är du, Gud". Den treenige Guden fanns, som också Johannesprologen, Joh 1:1, uttrycker det: "I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud." Bibelns första ord (<i>bereshit</i>) återfinns i Kol 1:16 i prepositionerna i, genom och till, samt i 18 i orden huvudet, begynnelsen, den förstfödde och den främste. Gud, <i>Elohim</i> , står i pluralform, men verbet är singularis. Här ges en antydning om treenigheten. Ordet skapa, <i>bara</i> , kan endast ha Gud som subjekt. Här är det fråga om en skapelse ur intet. Det används vid tre tillfällen: v1 då Gud skapar materien, v21 då Gud skapar djuren i vattnet och luften, och i v27 då Gud skapar människan. I andra fall används <i>asah</i> = preparera, göra, dana.

<p>2 Jorden var öde och tom, och mörker var över djupet. Och Guds Ande svävade över vattnet.</p>	<p>Ordet himmel står i pluralis: himlarna. Det används ofta om något som är oerhört stort. Några anser att det betyder olika nivåer.</p> <p>Bibel 2000 översätter: "En gudsvind svepte fram över vattnet." Hebreiskans <i>ruach</i> betyder både vind och ande, men sammanställningen <i>ruach Elohim</i> betyder alltid Guds Ande. Orsaken till denna översättning är man räknar med ett kaostillstånd före skapelsen enligt modell från andra skapelseberättelser. Ordet <i>richet</i> (som B2000 översätter "svepte") finns bara på ett annat ställe i GT: 5 Mos 32:11 och anger hur en örn svävar.</p> <p>Se vidare logosmappen.net/uppbyggelse/bibellit/se/se1.htm.</p>
<p>3 Gud sade: "Varde ljus!" Och det blev ljus.</p>	<p>Alla personer i Treenigheten samverkade i skapelsen. I begynnelsen var Ordet. "Han sade och det blev till, han befallde och det stod där." (Ps 33:9)</p>
<p>4 Gud såg att ljuset var gott, och han skilde ljuset från mörkret.</p>	<p>Vad var ljuset innan solen skapades? Det finns alternativa hypoteser: Gud skötte själv ljuset, Upp 22:5; någon form av lysande väteplasma; ljuset fanns men blev synligt på jorden först dag 4.</p>
<p>5 Gud kallade ljuset dag, och mörkret kallade han natt. Och det blev afton och det blev morgon. Det var den första dagen.</p>	<p>Vad betyder "dag"? Ordet <i>jom</i> tillsammans med räkneord anger alltid 24-timmarsdygn. Den s.k. "day-age"-teorin, som går ut på att dagarna representerar miljoner år, försöker förena skapelseberättelsen med geologins långa tidsperioder. Ljuset kom under "dag ett" och därefter lät Gud mörkret återvända i begränsad form. Nästa dag inleddes när ljuset återkom. Den första dagen var unik: "dag ett" antyder att dagen inte har någon motsvarighet i världshistorien. Sedan följer andra, tredje, osv. Också skapelseveckan är unik, den skiljer sig från alla andra veckor. Judarna räknar dagarna från kväll till kväll. När människan skapas börjar "normal tid". Också detta understryker att skapelseveckan är annorlunda.</p>
<p>6 Gud sade: "Varde mitt i vattnet ett valv som skiljer vatten från vatten!"</p>	<p>Gud fördelar vattnet genom ett valv.</p>
<p>7 Gud gjorde valvet och skilde vattnet under valvet från vattnet ovan valvet. Och det skedde så.</p>	<p>Det finns olika hypoteser vad vattnet ovan valvet kan betyda: vattenmassor i rymden, eller ett ånghölje som kunde förklara olika iakttagelser som växthuseffekt och inversion. Jfr 2:5.</p>
<p>8 Gud kallade valvet himmel. Och det blev afton och det blev morgon. Det var den andra dagen.</p>	<p>Himlen kan avse (1) den blå himmelskupolen, (2) atmosfären, (3) rymden.</p>
<p>9 Gud sade: "Vattnet under himlen skall samlas till en enda plats så att det torra blir synligt." Och det skedde så.</p>	<p>Gud förbereder först människans bostad genom att bereda jorden för växter och djur, sedan läggs "mattan" med de gröna växterna (Gärdeborn).</p>
<p>10 Gud kallade det torra land, och vattensamlingen kallade han hav. Och Gud såg att det var gott.</p>	<p>Det kan tänkas att fördelningen innebär det som kallas kontinentalförskjutning, när superkontinenten <i>Pangea</i> delades.</p>

<p>11 Gud sade: "Jorden skall frambringa grönska och fröbärande örter. Frukträd, som efter sina slag bär frukt med frö i sig, skall växa upp på jorden." Och det skedde så.</p>	<p>Växtriket består av ca 375 000 olika arter i 10–15 huvudgrupper utan egentliga mellanformer. Växterna beskrivs med tre ord: (1) grönska (hebr. <i>dāshā</i>), (2) fröbärande örter (<i>esāb</i>) och (3) frukträd (<i>ets</i>).</p>
<p>12 Jorden frambringade grönska, fröbärande örter efter sina slag och träd som efter sina slag bär frukt med frö i sig. Och Gud såg att det var gott.</p>	<p>Det finns två utmärkande egenskaper för Guds skapelse, vilka förbereder människans bostad: skapelsen är <i>ändamålsenlig</i> och <i>skön</i>. Förr talade man om "geocentrisk" världsbild, dvs. att jorden var i centrum. Den kopernikanska revolutionen betydde att den "heliocentriska" världsbilden tog över: att solen är i centrum. Men Bibeln har en framställning som alltid håller människan i centrum.</p>
<p>13 Och det blev afton och det blev morgon. Det var den tredje dagen.</p>	
<p>14 Gud sade: "Varde på himlavalvet ljus som skiljer dagen från natten! De skall vara tecken som utmärker särskilda tider, dagar och år,</p>	<p>Den fjärde skapelsedagen för på allvar in frågan om universums skapelse, eftersom solen nu kommer in i bilden. Hur länge sedan skedde det här? Framställningen går på kollisionskurs mot evolutionsläran: solljuset ska ju inte komma efter växterna, vilket är Bibelns framställning.</p>
<p>15 och de skall vara ljus på himlavalvet som lyser över jorden." Och det skedde så.</p>	<p>De hebreiska orden för afton och morgon liknar ord för oordning resp. ordning. På kvällen blir allt dunkelt. På morgonen ser man klart. När ljuset sätts in på himlavalvet framträder skapelsens ordning. Det här används som motivering till att skapelseberättelsens syfte är att visa hur oordningen blir ordning.</p>
<p>16 Gud gjorde de två stora ljusen, det större att härska över dagen och det mindre att härska över natten, likaså stjärnorna.</p>	<p>Namnen på himlakropparna nämns inte. Det kan tänkas bero på att människan är i centrum. Eftersom människan ännu inte har skapats finns inte heller terminologin som människan sedan uppfann.</p>
<p>17 Han satte dem på himlavalvet till att lysa över jorden, 18 till att härska över dagen och natten och till att skilja ljuset från mörkret. Och Gud såg att det var gott. 19 Och det blev afton och det blev morgon. Det var den fjärde dagen.</p>	

Exkurs 2: För hur länge sedan skedde skapelsen?

Det finns många kosmologiska teorier, där de flesta utgår från ett gammalt universum. Det finns ingen enskild teori som skulle kunna förklara våra iakttagelser, och också bland skapelsetroende forskare delas åsikterna. De flesta teorierna utgår från ett gammalt universum, dvs. miljarder år.

Vi ska inte blanda *kosmologi*, vetenskapen om universums uppkomst, dess struktur och ordning, med *kosmogoni*, som är en enskild berättelse om hur allt har kommit till.

En central iakttagelse är att *universum expanderar*, som när prickar på en ballong avlägsnar sig från varandra när man blåser upp ballongen. En känd effekt känns igen från vår erfarenhet av hur ambulansens varningssignal ändras: när den kommer emot oss är varningstonen högre och sedan sjunker den när den passerat. På samma sätt är det med ljuset: när det avlägsnar sig sker en förskjutning mot långvågigare ljus: rött ljus. Blått ljus har kortare våglängd. Det finns en allmän rödförskjutning i det ljus som når oss

från universum. Det är inte fråga om att materien flyttar sig, utan allt tänjs ut. Därifrån kommer tanken att all materia från början har varit samlad i en punkt, och i *Big Bang* började så expansionen.

Albert Einstein har lagt fram två relativitetsteorier, av vilka den *allmänna relativitetsteorin* säger att tiden påverkas av gravitationen och av relativ hastighet (*tidsdilationen*). Om massan är stor skulle klockan gå lite långsammare. Om man närmar sig ljusets hastighet går klockan fortare. Hur går det om man uppnår ljusets hastighet? Vad fanns det för krafter när Gud skapade världen? Ingen vet. De som räknar med Big Bang anser att all materia ha varit samlad i en punkt. Då skulle krafterna ha varit helt unika och därmed skulle tiden inte kunna beräknas enligt vårt mått.

Några menar att jorden trots allt är i centrum. Gud har en mening med att ha gjort just människan på vår planet med alldeles specifika förutsättningar att leva.

Det gäller att hålla reda på vad som är hypoteser eller teorier och vad som är konstaterade iakttagelser. Gärdeborn: Det är helt möjligt att kombinera bibeltrohet med ett vetenskapligt arbetssätt.

Vi kan ta ett exempel på en teori som framställs av Krister Renard (www.gluefox.com), som har återgett en artikel av professor Gerald Schröder. Han har judisk bakgrund och godkänner inga moderna argument, eftersom de har påverkats av evolutionsmen. Hans hypotes utgår från att förhållandet mellan tiden vid skapelsen och idag är 1 000 000 000 000:1 (en biljon: 10^{12}). En dag hos oss skulle alltså vara 10^{12} vid skapelsen. Sex dagar skulle bli $6 * 10^{12}$ dagar vid skapelsen. Om vi delar detta stora tal med 365 får vi ca 16 miljarder år. Det ligger ganska nära det värde som de flesta kosmologier anger för universums ålder.

Om tiden har förändrats efter skapelsen kan vi anta att den har avtagit exponentiellt, så att tiden för varje skapelsedag har halverats, med vårt tidsmått. Då får vi följande uppställning med antal år:

- dag 1: 8 000 000 000
- dag 2: 4 000 000 000
- dag 3: 2 000 000 000
- dag 4: 1 000 000 000
- dag 5: 500 000 000
- dag 6: 250 000 000
- summan av dessa: 15 750 000 000 $\approx$ uppskattad ålder för universum.

Schröder menar att dessa tidsangivelser stämmer rätt bra med det som vetenskapsmän anger för olika livsformer. Exempelvis de stora havsdjuren skapades på femte dagen, vilket tämligen väl motsvarar åsikten att de tillkom för 600 miljoner år sedan. Men det gäller ännu att observera, att detta endast är en hypotes. Mycket går inte ihop, men tanken är fascinerande. Den visar trots allt att vår kunskap mycket väl går att förena med Bibeln, även om vi inte har en full insikt.

Denna modell utgår från den tid som har fungerat ute i universum, men från vårt perspektiv är det fråga om våra vanliga dagar. Det är alltså inte samma tanke som att en dag skulle motsvara en lång tidsperiod i allmänhet.

Det finns också skapelsetroende som räknar med att det handlar om helt vanliga dagar. Det viktiga är att vi inte allegoriserar tiden, för då kommer vi utanför den bibliska uppenbarelsen.

<p>20 Gud sade: "Vattnet skall vimla av levande varelser, och fåglar skall flyga över jorden under himlavalvet."</p>	<p>Den här artbeskrivningen avviker från den som evolutionisterna använder. Det handlar inte om att sådana djur som nutida vetenskapsmän räknar som besläktade skulle ha skapats samtidigt, utan sådana som beskrivs på ett liknande sätt.</p>
<p>21 Och Gud skapade de stora havsdjuren och alla levande varelser som rör sig i vattnet och som vattnet vimlar av, alla efter deras slag, likaså alla bevingade fåglar efter deras slag. Och Gud såg att det var gott.</p>	<p>Här skapas djur som enligt nutida taxonomi skulle ha hört till en senare kategori. Till de stora havsdjuren hör sannolikt arter som inte finns i dag. Här görs kategorier utifrån hur man uppfattar dem. De bevingade fåglarna behöver inte bara vara sådana som moderna biologer hänför till fåglar. Moderna biologer kritiserar t.ex. att Moseböckerna talar om haren som idisslare, som inte stämmer enligt moderna begrepp, men efter dess beteende kan den sägas idissla. Bevingade fåglar är då också bevingade reptiler, fladdermöss m.m. "Slag" (hebr. <i>min</i>) är inte samma som nutida arter. Vår tids taxonomi är långt mera specialiserad. Det är här fråga om grundtyper, t.ex. ett hunddjur som sedan blivit stora och små sällskaphundar, vargar, rävar, hyenor osv. Samma sak gäller i växtriket. Ordet <i>min</i> förekommer tre gånger för växter och sju gånger för djuren.</p> <p>Det är viktigt att vi uppmärksammar att det finns en <i>variation</i> inom alla grundtyper. Utan den skulle vi inte kunna förklara det vi ser. Man kan tala om en "mikroevolution" som har frambringt nya raser, t.ex. av människan, och en uppspjälkning av hunddjuren. Evolutionisternas utveckling kan beskrivas som en "makroevolution", där det <i>naturliga urvalet</i> antas ha frambringt allt bättre utrustade arter. Det naturliga urvalet eliminerar skadliga <i>mutationer</i> (förändringar i arvsanlagen). Men det är viktigt att observera, att det naturliga urvalet aldrig är nyskapande, och att mutationer aldrig leder till något bättre. Att hävda att mutationerna leder till något bättre är som att säga att vi i sinom tid kommer framåt när vi tar ett steg framåt och två steg bakåt.</p>
<p>22 Gud välsignade dem och sade: "Var fruktsamma och föröka er och uppfyll vattnet i haven. Också fåglarna skall föröka sig på jorden." 23 Och det blev afton och det blev morgon. Det var den femte dagen.</p>	
<p>24 Gud sade: "Jorden skall frambringa levande varelser efter deras slag, boskapsdjur, kräldjur och jordens vilda djur efter deras slag." Och det skedde så.</p>	<p>En del tycker att djurens skapelse borde ha hört till den femte dagen. Men enligt texten är det mycket tydligt att de tre huvudgrupper av djuren som nämns här hör till den sjätte dagen: boskapsdjur, kräldjur och vilda djur. Vatten- och luftdjur skapades på den femte dagen. Tre typer skapades dag fem, och tre typer dag sex.</p>
<p>25 Gud gjorde jordens vilda djur efter deras slag, boskapsdjuren efter deras slag och alla kräldjur på marken efter deras slag. Och Gud såg att det var gott.</p>	<p>Boskapsdjuren skapades till boskapsdjur. Det var inte vilda djur som tämjdes av människan. Det är viktigt att observera, när man i vår tid ofta hävdar att djuren är på samma principiella nivå som människan. Det är svårt att dra gränsen mellan kräldjur och de vilda djuren.</p>

<p>26 Gud sade: "Låt oss göra människor till vår avbild, till att vara lika oss. De skall råda över fiskarna i havet och över fåglarna under himlen, över boskapsdjuren och över hela jorden och över alla kräddjur som rör sig på jorden."</p>	<p>Människan är en enda art. Nu står det inte: "människor efter deras slag". Alla skapades med lika värde inbördes, artskilda från djuren. Människan skapas sist, när allt annat är ordnat. Gud skapade genom en särskild åtgärd: hela Treenigheten är engagerad. Några har funderat om orden "låt oss" avser ett majestätiskt pluralis, likt kungarnas "vi", men redan tidigare har vi ju sett att hela Treenigheten är med. Händelsen är så stor och viktig att Gud har ett särskilt rådslag i sin Treenighet. Människan får också en särskild uppgift: att råda över den övriga skapelsen.</p>
<p>27 Och Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem.</p>	<p>Ordet "bara": skapa används bara med Gud som subjekt. Han skapar ur intet. Att människan skapades till Guds avbild är ytterst viktigt, även om vi inte vet allt. Det handlar om en unik relation till Gud, en förmåga att lyssna till Gud i sitt samvete, inte en yttre, fysisk avbild. Av NT vet vi att människan ska återfå den gudsgemenskap som gick förlorad i syndafallet.</p> <p>Människan blev man och kvinna (manligt och kvinnligt), Gud har inte skapat något tredje kön. Gud kallas han, Fader, Son, men det är inte det som kännetecknar människan som Guds avbild. Mannen och kvinnan är tillsammans Guds avbild. Det är inte heller så att mannen och kvinnan i grunden har samma egenskaper, så att vi borde arbeta för att utjämna könsskillnader.</p>
<p>28 Gud välsignade dem och sade till dem: "Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden! Lägga den under er och råd över fiskarna i havet, över fåglarna under himlen och över alla djur som rör sig på jorden!"</p>	<p>Evolutionsläran säger att skapelsen från början var fylld av död och kamp för överlevnad, och att den sedan har blivit bättre. Men det är tvärtom: från början var allt gott. Döden fanns inte i Guds ursprungliga skapelse.</p> <p>Fruktsamheten, fortplantningsförmågan är en välsignelse. Gud har inlagt sexualdriften som en naturlig del av den goda skapelsen.</p>
<p>29 Och Gud sade: "Se, jag ger er alla fröbärande örter på hela jorden och alla träd med frukt som har frö. Detta skall ni ha till föda.</p>	<p>Det finns en avgörande skillnad mot evolutionsläran i att människan från början hade rätt att använda växtriket, men inte djurriket. Det finns dock en skillnad i hur Bibeln definierar liv: växter ansågs inte som levande varelser, inte heller en lång rad varelser från djurriket.</p>
<p>30 Men åt alla djur på jorden, åt alla fåglar under himlen och åt allt som krälar på jorden, åt allt som har liv ger jag alla gröna örter till föda." Och det skedde så.</p>	<p>Det verkar inte som om Gud definierar små organismer som levande. Det som har liv har en skarp åtskillnad mot det som inte har liv. Efter syndafallet ändrades detta. Då gavs också djurriket till föda åt människan. Det här tyder också på att det inte fanns rovdjur före syndafallet. Boskapsdjuren hade redan från början skapats för att människan skulle få använda produkter från dem.</p>
<p>31 Gud såg på allt som han hade gjort, och se, det var mycket gott. Och det blev afton och det blev morgon. Det var den sjätte dagen.</p>	<p>Gud konstaterade att skapelsen var god, när han på den sjätte dagen granskade sitt verk. Allt sägs rentav vara mycket gott.</p>

1 Mos 2

1 Så fullbordades himlen och jorden med hela sin härska- re.	Gud konstaterade nu att allt var fullbordat. Vilan följer på det fullbordade. De tre verserna som utgör avslutning på skapelseveckan är en ki-asm:
2 På sjunde dagen hade Gud fullbordat sitt skapelseverk. Han vilade på sjunde dagen från hela det verk som han hade gjort.	(a) Han vilade på sjunde dagen från hela sitt verk. (b) Gud välsignade den sjunde dagen och helgade den (c) ty på den dagen vilade han från allt sitt verk.
3 Gud välsignade den sjunde dagen och helgade den, ty på den dagen vilade han från allt sitt verk som han hade skapat och gjort.	Läran om uppehållelsen utsäger att Gud nu fortsätter att ge liv och kraft. Inget kan äga bestånd i honom. Det finns ingen motsättning mellan vilan och uppehållelsen. Han har fullbordat skapelsen, men han tar inte sin hand ifrån den.

I. HIMLENS OCH JORDENS FORTSATTA HISTORIA, 2:4–4:26

Jämförelse mellan några bibelöversättningar

Karl XII: Alltså är himmel och jord tillkommen, då de skapade vordo på den tid, då HERREN Gud gjorde himmel och jord.

1917: Detta är berättelsen om den ordning i vilken allt blev till på himmelen och jorden, när de skapades, då när HERREN Gud gjorde jord och himmel.

S Erlandsson 1981: Detta är himlarnas och jordens fortsättningshistoria, när de hade skapats, då när H e r r e n Gud hade gjort jord och himlar

SFB: Detta är himlens och jordens fortsatta historia sedan de skapats, då när HERREN Gud hade gjort jord och himmel.

B2000: Detta är berättelsen om hur himmel och jord skapades.

(Rubrik: Människan i Edens trädgård)

När Herren Gud gjorde jord och himmel,

Biblia: Ja näin on taivas ja maa tullut, koska he luotiin, sillä ajalla jolla Herra Jumala teki maan ja taivaan.

Fi 1938: Tämä on kertomus taivaan ja maan synnystä, kun ne luotiin. Siihen aikaan kun Herra Jumala teki maan ja taivaan,

Luther 1545: Also ist Himmel und Erde worden, da sie geschaffen sind, zu der Zeit, da Gott der HERR Erde und Himmel machte

KJV: These are the generations of the heavens and of the earth when they were created, in the day that the LORD God made the earth and the heavens,

NIV: This is the account of the heavens and the earth when they were created, when the LORD God made the earth and the heavens.

Människan i paradiset	
4 Detta är himlens och jordens fortsatta historia sedan de skapats, då när HERREN Gud hade gjort jord och himmel.	<p>Rubriken till denna fortsättningshistoria utgörs av en kiasm:</p> <p>(a) Detta är himlens och jordens fortsatta historia (b) sedan de skapats (c) då när HERREN Gud (d) hade gjort (e) jord och himmel.</p> <p>Liberalteologerna tror att det finns två skapelseberättelser som skils åt mitt i vers 4. Det är tydligt t.ex. av Bibel 2000, som rentav har satt in en rubrik mitt i versen. Fyrkällshypotesen antar att just v 4 är övergången mellan E och J.</p> <p>I denna vers introduceras namnet <i>HERREN (Jag Är)</i>, påminner om verbet <i>hawah</i>, som betyder vara. Jfr 2 Mos 3:14. Namnet uttrycker Guds nådeshandlande. Den dubbla benämningen klargör enheten mellan den starke Gud som skapat allt, och den barmhärtige Gud som tar sig an oss för att frälsa oss.</p>
5 Det växte ännu ingen buske på jorden och ingen ört hade ännu skjutit upp ur marken. Ty HERREN Gud hade inte låtit det regna på jorden och det fanns ingen människa som kunde bruka den.	<p>Vi förs tillbaka till skapelsedagarna och ser att det ännu inte finns några växter. Flera detaljer antyder att texten vill visa hur jorden förbereds för åkerbruk och trädgårdsskötsel.</p> <p>"Alla fältets buskar" och "alla fätets växter" (Seth Erlandsson i "Världshistoriens första dagar") kan avse odlade växter eller anlagda trädgårdar. Örterna är inte vilka som helst, utan sådana som odlas i trädgårdar. Det här är ingen kronologisk beskrivning av hur skapelsen gick till. Texten är skriven i logisk ordning.</p>
6 Men en dimma steg upp från jorden och vattnade hela marken.	<p>Bevattningen skedde via dimma eller vattenströmmar som kom upp ur jorden. (SE skriver att man inte är säker på betydelsen av grundordet.) Det kan handla om grundvatten som strömmade upp. Om man tänker sig ett anghölje runt jorden innan solen bröt igenom, den fjärde dagen, så kan detta också förklara hur växterna fick sin bevattning.</p>
7 Och HERREN Gud formade människan av stoft från jorden och blåste in livsande i hennes näsa. Så blev människan en levande varelse.	<p>Människan blev till både av jorden och med liv från Gud. Hon fick liv, till åtskillnad från en del av skapelsen som inte ansågs ha liv.</p>
8 HERREN Gud planterade en lustgård i Eden, österut, och satte där människan som han hade format.	<p>Eden har anknytning till glädje, lust. Därför kallas trädgården <i>lustgård</i>. Septuaginta har översatt med ett ord som vi övertagit som <i>paradiset</i>.</p>
9 Och HERREN Gud lät alla slags träd som var ljuvliga att se på och goda att äta av växa upp ur marken. Livets träd liksom trädet med kunskap om gott och ont satte han mitt i lustgården.	<p>Här fanns alla slags träd, och allt var gott. Människan får av Gud fullkomliga gåvor. Det är bara att börja använda. Den här lustgården planterade Gud antagligen på femte dagen, för att ha den klar åt människan. Gud planterade särskilt två träd. Livets träd var inte förbjudet att äta av. Det omnämns också i Upp 22:2, där det står att livet träd står mitt på gatan, på varje sida om floden! Det är minnsann annorlunda i himlen.</p>

10 Från Eden gick en flod ut som vattnade lustgården och som sedan delade sig i fyra huvudgrenar.	Vanligen brukar bäckar, åar och floder gå samman. Visst finns också deltaområden där floder grenar sig. Var fanns Eden? Två av floderna har kända namn, men syndafloden ändrade jordens yta så vi kan inte veta läget.
11 Den första heter Pison. Det är den som flyter runt hela landet Havila, där det finns guld.	Pison och Havila kan vi bara gissa läget för.
12 Guldet i det landet är gott och där finns också bdeliumharts och onyxsten.	Ädelstenarna vittnar om rikedom.
13 Den andra floden heter Gihon. Det är den som flyter runt hela landet Kush.	Gihon kan vi inte placera. Kush brukar vara namnet på Etiopien, men här torde det handla om norra Mesopotamien.
14 Den tredje floden heter Hiddekel. Det är den som flyter öster om Assur. Den fjärde floden är Eufrat.	Hiddekel är det samma som Tigris, som flyter genom Mesopotamien. Eufrat är en känd flod som flyter upp söder om Turkiet.
15 HERREN Gud tog mannen och satte honom i Edens lustgård för att han skulle odla och bevara den.	Mannen har nu en färdigt inredd plats att bo i. Han får sin undervisning direkt av Gud, i en trädgårds- och jordbruksskola.
16 Och HERREN Gud gav mannen denna befallning: "Du kan fritt äta av alla träd i lustgården,	Vilka möjligheter! Han får äta av alla träd – så när som på ett enda.
17 men av trädet med kunskap om gott och ont skall du inte äta, ty den dag du äter av det skall du döden dö.	Genom att ta vara på Ordet förblir människan i sann kunskap och gemenskap med Gud. Vad skulle ha hänt om människorna inte hade syndat? Skulle de ha blivit som änglarna? Änglarna hör till skapelsen, och måste ha skapats under skapelseveckan. Jesus talar om änglar som alltid ser Faderns ansikte. De riskerar inte att falla i synd, så de har befästs efter att de änglar som syndade drivits bort. Man kan spekulera i om människorna hade blivit befästa på samma sätt, utan att kunna synda. Men ett vet vi: den som tar vara på Ordet förblir i Guds gemenskap. Och den som misstror Guds ord mister också gemenskapen, vilket är det samma som döden. Före syndafallet fanns lagen som vägledning och varning. Efter syndafallet ändrades lagens funktion i viss mån: den visar på synden och att vi behöver en Frälsare.
18 HERREN Gud sade: "Det är inte bra för mannen att vara ensam. Jag skall göra en medhjälpare åt honom, en som är hans like."	Det finns en planering i Guds handlande. Människans relation till djuren kommer först i fokus och sedan går berättelsen över till kvinnans skapelse.

<p>19 HERREN Gud hade format alla markens djur och alla himlens fåglar av jord. Han förde fram dem till mannen för att se vad han skulle kalla dem. Så som mannen kallade varje levande varelse, så skulle den heta.</p>	<p>Gud leder mannen till djuren innan han kan konstatera att det inte finns någon som är hans like. Sedan kan han förstå att han behöver en annan som kan vara hans like. Vi har en logisk ordning här, inte en kronologisk. Vi kan inte veta precis när mannen gav namn åt djuren. Det här är ett exempel på semitisk historieskrivning. Ett slående exempel finns i 1 Kung 7:13, beskrivningen av Salomos palats sker i en logisk, men inte kronologisk ordning. Arbetsledaren Hiram ledde arbetet, men han omnämns först senare. Ett annat exempel: Dom 2:6.</p>
<p>20 Och mannen gav namn åt alla boskapsdjur, åt himlens fåglar och åt alla markens vilda djur. Men åt mannen fanns ingen medhjälpare som var hans like.</p>	<p>Kontentan av berättelsen är att människan inte är jämlik med djuren. Adam har inte hittat någon jämbördig hjälp, som Gud hade lovat honom.</p>
<p>21 Då lät HERREN Gud en tung sömn falla över mannen, och när han hade somnat tog han ut ett av hans revben och fyllde dess plats med kött.</p>	<p>Här inträffar nu den första operationen med sövning. Berättelsen förlöjligas ofta, men det ska vi inte göra. I stället för att Gud säger: "Kvinna, bli till!" så gör han en kvinna rent handgripligt.</p>
<p>22 Och HERREN Gud formade en kvinna av revbenet som han tagit av mannen och förde henne fram till honom.</p>	<p>Den medhjälpare som Gud lovat ska vara mannens jämlike, att stå vid hans sida. Men en av de mest förhatliga sanningarna som finns i Bibeln är att denna kvinna skapades för mannens skull och därmed är underordnad mannen, vilket uttrycks i 1 Kor 11:9, Ef 5:23 och 1 Tim 2:13. Detta är ett uttryck för Guds ordning, som inte ska missbrukas för att förtrycka kvinnan. Hon har exakt samma värde som mannen.</p>
<p>23 Mannen sade: "Denna är nu ben av mina ben och kött av mitt kött. Hon skall heta kvinna, ty av man har hon tagits."</p>	<p>Vi har svårt att förstå den ordlek som finns i hebreiskan. Det borde heta "maninna", men det använder vi inte. På engelska är det lättare: man – woman. På hebreiska är det mycket tydligt: <i>ish – ish-sha</i>, där <i>sha</i> är feminin ändelse.</p>
<p>24 Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de skall bli ett kött.</p>	<p>Tre grundpelare kännetecknar äktenskapet: (1) <i>lämna</i>: att offentligt inleda en ny gemenskap där den gamla relationen till föräldrarna kommer som nummer två, (2) <i>hålla sig till</i>: förena sig med eller vara "fastklistrade" vid varandra, och (3) <i>ett kött</i>: en ny och innerlig gemenskap, som framför allt framkommer i den sexuella gemenskapen i äktenskapet. Samtliga dessa hör samman. Offentligheten brukar uttryckas med en vigsel inför vittnen (och i den kristna församlingen oftast offentligt i en kyrka) och troheten framhålls i att äktenskapet inte ska åtskiljas. Sexuallivet ska inte avskiljas från äktenskapet, Hebr 13:4 och äktenskapet gäller uttryckligen man och kvinna, inte personer av samma kön.</p>
<p>25 Och mannen och hans hustru var båda nakna utan att blygas för varandra.</p>	<p>Sexualdriften skapades av Gud och var helt oskyldig och ren före syndafallet. Efter syndafallet är nakenhet inte längre naturlig och sexualdriften är befläckad av syndiga begär. Blygsel och skam fanns inte före syndafallet.</p>

1 Mos 3

Frestelsen	
<p>1 Men ormen var listigare än alla markens djur som HERREN Gud hade gjort. Han sade till kvinnan: "Har Gud verkligen sagt: Ni får inte äta av alla träd i lustgården?"</p>	<p>Adam och Eva hade skapats utan synd. De hade ingen frestelse till det onda i sina hjärtan, utan frestelsen måste komma utifrån, genom en representant för ondskan. Vi vet inte varifrån han kom, men vi vet att det skedde ett avfall bland de skapade änglarna (2 Petr 2:4; Jud 6).</p> <p>Ormen var en verklig orm. Men den var mera än en vanlig orm. Den <i>talade</i>. Vi vet att ormar inte talar. Det visste Eva också. Så hon måste ha insett att den var mera än en orm. Han var Guds fiende, djävulen, och han var ansvarig för sina gärningar (3:14).</p> <p>Jfr 2 Kor 11:3, 14; Upp 12:9; 20:2.</p> <p>Ifrågasättandet av Gud (hans ord) insinuerar att Gud inte tänkt på människans bästa, utan att han vill undanhålla något. Syftet var att få kvinnan att tvivla på Guds ord. Hittills har hon blint litat på Gud. Nästa steg är att hon börjar ifrågasätta Guds syfte.</p>
<p>2 Kvinnan svarade ormen: "Vi får äta av frukten från träden i lustgården,</p>	<p>Kvinnan gjorde det riktiga: hänvisade till vad Gud hade sagt. De hade gott om frukter som var tillåtna.</p>
<p>3 men om frukten på det träd som står mitt i lustgården har Gud sagt: Ät inte av den och rör inte vid den, ty då kommer ni att dö."</p>	<p>Eva lägger till "rör inte vid den", men det kan uppfattas som en synonym till att ta av frukten och äta. Men hon säger "då kommer ni att dö" som om de skulle avhålla sig att äta av frukten för straff. Men Gud gav dem ett kärleksfullt bud som de skulle följa av fri vilja, av glädje över Guds godhet och beskydd från döden.</p>
<p>4 Då sade ormen till kvinnan: "Ni skall visst inte dö!</p>	<p>Nu förändras tonen från insinuation till direkt förnekelse av Ordet. Hebreiskan anger att Satan citerar Gud men sätter "inte" till. Han lägger en direkt lögn i Guds mun.</p>
<p>5 Men Gud vet att den dag ni äter av den skall era ögon öppnas, så att ni blir som Gud med kunskap om gott och ont."</p>	<p>Satan förvränger nu Guds godhet så att han blir en avundsjuk och svartsjuk Gud. Han vill av själviska orsaker hålla människan bort från att bli lika hög som han. Han använder självhävdelse som vapen. Satan säger inte i vilken mening de ska få kunskap om gott och ont. Han lämnar rum för fantasi och drömmar.</p>
Syndafallet	
<p>6 Och kvinnan såg att trädet var gott att äta av och en fröjd för ögat. Trädet var lockande eftersom man fick förstånd av det, och hon tog av frukten och åt. Hon gav också till sin man som var med henne, och han åt.</p>	<p>Kvinnan hade frihet och kraft att välja det rätta. Mot sin kunskap om Guds godhet lät hon ormen och förnuftet övertala sig att just den frukten var god, fastän Gud hade sagt att den inte var bra. Förnuftet hade blivit fördärvat.</p> <p>Var Adam närvarande när ormen frestade Eva? Det verkar som om han inte var det. Paulus skriver att Adam inte blev bedragen (2 Tim 2:14) – Eva bedrogs direkt av Satan, och Adam av sin hustru mot hans bättre vetande. Därmed hade Adam inte mindre synd. Han hade samma kunskap om Guds godhet och han hade kunskap om Guds förbud.</p> <p>I 2 Tim 2:14 beskriver Paulus hur kvinnan och mannen faller ur sina roller, så som Gud hade gett dem i skapelsen. I Rom 5:12 ges Adam ensam skulden för syndafallet.</p>

Människans skam och rädsla	
7 Då öppnades ögonen på dem båda, och de märkte att de var nakna. Och de fäste ihop fikonlöv och gjorde höftskynken åt sig.	Satans löfte att deras ögon skulle öppnas infriades. Nu lärde de gott och ont genom erfarenhet: de hade förlorat det goda, och nu återstod det onda, något fruktansvärt. De kände skam och skuld. Tidigare såg vi att nakenheten var naturlig och oskyldig. Nu blev den skamlig. Sexualiteten fördärvades. De försökte täcka över sin skam.
8 Vid kvällsbrisen hörde de HERREN Gud vandra i lustgården. Och mannen och hans hustru gömde sig för HERREN Guds ansikte bland träden i lustgården.	För första gången upplevde de nu skam och skuld inför Gud och instinktivt gömmer de sig. Tidigare upplevde de glädje i att vara med Gud. Nu visste de att Gud skulle ställa dem till svars och döma dem. De inbillade sig verkligen att de skulle kunna fly bort från Gud. Det var ett dumt försök, men det är något som många har gjort efter dem.
Guds kärlek till den fallna människan	
9 Men HERREN Gud kallade på mannen och sade till honom: "Var är du?"	I resten av kapitlet ser vi hur Gud förblir trofast, trots att människorna var trolösa. Gud bevisade dem kärlek. Hans fråga är pedagogisk. Det är dårskap att gömma sig för Gud.
10 Han svarade: "Jag hörde ljudet av dig i lustgården och blev förskräckt eftersom jag är naken. Därför gömde jag mig."	Adam ville inte bekänna sig synd öppet och ärligt. Han kommer med halvsanningar och undanflykter. Att han känner skuld blir klart av hans rädsla. Men han bekänner inte synden. En syndig människa hatar att bekänna sina synder. Men han inser att nakenheten har att göra med synden. Ändå försöker han att få det att se bra ut: "Det skulle ha varit opassande att visa mig naken."
11 Då sade han: "Vem har berättat för dig att du är naken? Har du ätit av det träd som jag förbjöd dig att äta av?"	Gud ger inte upp, utan fortsätter kärleksfullt med två frågor. Den första ger Adam beskedet att nakenheten beror på något som Adam inte har bekänt. Den andra frågan pekar direkt på synden.
12 Mannen svarade: "Kvinnan som du har satt vid min sida, hon gav mig av trädet, och jag åt."	Mannen erkänner ännu inte. Han skyller nu ifrån sig på kvinnan – och på Gud själv som varit fräck nog att ge honom en så dålig hjälp. Syndaren är självisk. Han försöker rädda sitt eget skinn.
13 Då sade HERREN Gud till kvinnan: "Vad är det du har gjort?" Kvinnan svarade: "Ormen förledde mig och jag åt."	Också kvinnan vägrar att ta ansvaret för sin synd. Hon skyller på ormen. Både Adam och Eva avslöjar två saker om sin synd: 1) Den avhöll dem från en ödmjuk bekännelse av synden. 2) Den ledde dem att söka en egen väg att fly undan Guds vrede.

Löftet	
<p>14 Då sade HERREN Gud till ormen: "Eftersom du har gjort detta, skall du vara förbannad bland alla boskapsdjur och vilda djur. På din buk skall du gå, och jord skall du äta så länge du lever.</p>	<p>Gud uppenbarade sin väg att undkomma hans dom. Först talar han till ormen. Djävulen verkade ha vunnit en stor seger. Men framgången skulle vändas i nederlag. Ormen förnedrades fysiskt genom att tvingas kräla i stoftet. Den är avskydd av alla. Budskapet riktas till djävulen, som inte är segraren. Ord med straffdom kan uttalas endast till rationella, ansvariga varelser. Ormens förnedring är en bild av det straff som djävulen får bära. Se Mika 7:17 om att slicka stoftet. Jes 65:25 talar om stoftet som ormens föda.</p>
<p>15 Jag skall sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din avkomma och hennes avkomma. Han skall krossa ditt huvud och du skall hugga honom i hälen."</p>	<p>Protoevangeliet om den kommande Frälsaren uppenbarar segern. Profetian har följande struktur: (1) två individer (Satan och Eva) -> (2) två grupper (kollektiv avkomma) -> (3) två individer (Satan och Kristus). Det fanns redan en fiendskap, men en felaktig. Den fanns mellan djävulen/människorna och Gud. Människan hade genom sin synd ställt sig på djävulens sida. Men nu meddelar Gud att han ska ändra på saken: fiendskapen ska sättas mellan djävulen och kvinnan. Människan skulle födas på nytt till gemenskap med Gud och då skulle hon bli djävulens fiende. Gud måste själv insätta denna fiendskap. Han kunde inte bara ge kvinnan order att hata ormen. Hon var oförmögen att själv byta sida. Därför måste djävulen höra denna dom uttalas. Vilka tillhör kvinnans avkomma? Alla människor. Men de som njuter frukten är kvinnans andliga barn, de som tror. Djävulens avkomma är Satans efterföljare, hans lärjungar (Matt 13:24-44; Joh 8:44; 1 Joh 3:8-13). Den konflikt som Gud utdömer beror på de otroendes hat och fiendlighet. Men det är Gud som sätter fiendskapen (Luk 12:51). Den konkreta avkomman, Jesus, ska som en ställföreträdare för hela mänskligheten krossa djävulens huvud (1 Joh 3:8). Men han måste betala ett högt pris: djävulen ska hugga honom i hälen och injicera sitt ödesdigra gift, som leder till döden. Också vi kristna har vapnet att krossa djävulen: Guds ord (Upp 12:11; Rom 16:20). Protoevangeliet talar indirekt om ormkrossarens gudomlighet: den som ska utföra verket är Gud själv. Också jungfrufödseln finns implicerad: ormkrossaren är <i>kvinnans</i> säd – ingen man omtalas.</p>
Guds fostran	
<p>16 Till kvinnan sade han: "Jag skall göra din möda stor när du blir havande. Med smärta skall du föda dina barn. Till din man skall din lust vara, och han skall råda över dig."</p>	<p>De ord som Gud uttalar är inte straff, utan fostran (tuktan, luttring). Straff gäller de fördömda, medan Guds älskade barn är föremål för pedagogisk fostran. Kvinnan blir påmind om sin synd varje gång hon föder barn. Kvinnan handlade självsvåldigt då hon gjorde sitt val utan att lyssna på mannen och Guds ord, och nu kommer synden ofta att förstöra den relation som från början var god. Den relation som upprättades av Gud i skapelsen kan nås bara av kristna makar, och då endast i en idealbild (Ef 5:22-33).</p>

<p>17 Till Adam sade han: "Du lyssnade på din hustru och åt av det träd om vilket jag hade befallt dig: Du skall inte äta av det. Därför skall marken vara förbannad för din skull. Med möda skall du livnära dig av den så länge du lever.</p>	<p>Så får Adam sin del. Den trädgård som Gud hade försett med allt gott blev nu drabbad av synden. Han hade svikit i sitt ledarskap och nu måste han underordna sig de svårigheter som kommer från den förbannade jorden. Före syndafallet var ansvaret för skapelsen endast en glädje. Nu blev det en börda. Hela naturen är underställd förgängligheten (Rom 8:19–22).</p>
<p>18 Törne och tistel skall den bära åt dig och du skall äta av markens örter.</p>	<p>Törnet och tistlarna skulle förorsaka sämre skörd och ge mera arbete. De skulle påminna honom om att han är en syndare, liksom hans svett och trötthet.</p>
<p>19 I ditt anletes svett skall du äta ditt bröd till dess du vänder åter till jorden, ty av den har du tagits. Jord är du, och jord skall du åter bli."</p>	<p>Döden är en påminnelse om synden. Varje gång vi möter döden i vår närhet ska vi tänka på att den beror på synden. Här finns formeln som används i våra jordfästningsritual.</p>
<p>Adams tro</p>	
<p>20 Mannen gav sin hustru namnet Eva, ty hon blev moder till allt levande.</p>	<p>Versen antyder Adams ånger och tro. I början av kapitel 4 ser vi att också Eva har en frälsande tro. Adam kallar sin hustru "liv", trots att han nyss har påmint om att han ska dö. Han ser livet i löftet om den kommande Frälsaren.</p>
<p>21 Och HERREN Gud gjorde kläder av skinn åt Adam och hans hustru och klädde dem.</p>	<p>Från den stund de syndade kände människorna skam över sin nakenhet. Gud påminde dem om skammen genom att skaffa dem kläder och de skulle skydda mot kommande frestelser.</p>
<p>Fördrivningen från paradiset</p>	
<p>22 HERREN Gud sade: "Se, människan har blivit som en av oss med kunskap om gott och ont. Hon får nu inte räkna ut handen och även ta av livets träd och så äta och leva för evigt."</p>	<p>Är Gud ironisk? Är människan verkligen som Gud? Luther säger att det här är gudomlig och helig ironi. Men denna ironi uttrycker en sorg: Vilken gudslighet: jag är god och hatar det onda – de har förlorat allt det som är gott och blivit slavar under synden. Utdrivningen ur paradiset är också ett uttryck för Guds kärlek: om människan skulle ha ätit från Livets träd och fått leva för evigt, skulle hon för evigt ha varit bunden till den förbannade jorden.</p>
<p>23 Och HERREN Gud sände bort dem från Edens lustgård, för att de skulle bruka jorden som de tagits från.</p>	<p>Vi skulle vänta oss ett ord om Guds beslut att därför driva ut dem, men hans ord fortsätter med direkt handling. De sänds iväg utan hopp om att återvända.</p>
<p>24 Han drev ut människan, och öster om Edens lustgård satte han keruberna och det flammande svärdets lågor för att bevaka vägen till livets träd.</p>	<p>Keruberna är en del av Guds tjänsteandar. Vi får inte veta hur många de var. Det flammande svärdet är ett roterande svärd, som är ett uttryck för Guds vrede. Det måste ha varit en fruktansvärd syn för Adam och Eva. Vi vet att det inte finns någon sådan plats på jorden. Vi väntar på den dagen när Gud ska skapa nya himlar och en ny jord, där rättfärdighet bor. (2 Petr 3:13)</p>

1 Mos 4

Kapitlet beskriver hur syndafallet föder onda gärningar, först med det fruktansvärda exemplet Kain och Abel, och sedan med den ogudaktige Kains släktavla. Kapitlet slutar dock ljusst, genom att den troende Eva får en annan son som bär det andliga livet vidare.

Kain och Abel	
1 Mannen kände sin hustru Eva, och hon blev havande och födde Kain. Då sade hon: "Jag har fått en man från HERREN."	Det hebreiska ordet för "känna" anger en djup gemenskap, ofta intimt umgänge. Namnet Kain betyder "fått" eller "skaffat fram". Eva ser denna man som uppfyllelsen av löftet, att hon ska få en avkomma. Därför kan uttrycket också översättas "Herrens man". Hennes tro är grundad på Guds ord, som en sann tro alltid är, och hon använder namnet för Guds nådeförbund, Herren.
2 Hon födde ännu en son, Abel, Kains bror. Abel blev herde och Kain blev åkerbrukare.	Vi vet inte tidpunkten när den beskrivna händelsen inträffade. Vi får bara veta att sönerna har olika yrken. Det har betydelse för förståelsen av det följande. Abel betyder "fåfånglighet" eller "andetag" eller "tillfällig".
3 Efter en tid hände sig att Kain bar fram en offergåva åt HERREN av markens gröda.	Vi vet inte hur lång tid som gick, eller hur gamla sönerna var.
4 Även Abel bar fram sin gåva av det förstfödda i sin hjord, av djurens fett. Och HERREN såg till Abel och hans offer,	Vi får inte veta av texten varför Abels offer behagade Gud, och inte Kains. Hebr 11:4 ger oss vägledning. Abels tro behagade Gud och han fick genom tron vittnesbördet att han var rättfärdig. Mose lag hade ännu inte getts, och därmed inte föreskrifter för djuroffer. "Ett bättre offer" beror på att Abel gjorde det i tro på evangeliet om en Frälsare.
5 men till Kain och hans offer såg han inte. Då blev Kain mycket vred och hans blick blev mörk.	Kains offer gjordes inte i tro, utan var en självvald gudstjänst (Kol 2:23). Jfr 1 Joh 3:12. Där framgår att Kain var den ondes barn, och att allt vad han gjorde därmed var ont. Abel var Guds barn i tron, och därmed var hans gärningar rättfärdiga. Det är lätt att tänka att Abels offer godkändes för att han utgöt blod. Men Hebr 9:22 hänvisar till den skrivna lagen, som inte fanns här. Kains vrede visar att Gud förkastade honom, inte bara hans offer. Det är typiskt för gärningsrättfärdigheten att man hänvisar till den yttre handlingen.
6 Och HERREN sade till Kain: "Varför är du vred och varför är din blick så mörk?"	En trofast Gud ville inte se Kain fortsätta i otro. Han ställer en fråga som ska visa Kain att han inte har någon orsak till vrede mot Gud. Han hade fel inställning till Gud i sitt hjärta. Han skulle ha sört sitt tillstånd i stället för att vända sig bort i vrede.
7 Är det inte så att om du gör det som är gott, ser du frimodigt upp, men om du inte gör det som är gott, då lurar synden vid dörren. Den har begär till dig, men du skall råda över den."	Att göra det som är gott är att göra det i tron, men är man behärskad av den onde hotar man att anfallas av honom. Otron är det grundläggande. Grundtexten använder ett ord som också finns i babyloniskan, och beskriver en ond ande som lurar (kryper ihop) utanför dörren för att angripa dem som är i huset. Samma liknelse finns i 1 Petr 5:8. Begäret är samma ord som i 3:16 (lust). Gud kallar Kain till omvändelse, för det är bara med Guds kraft som en människa kan stå emot synden.

8 Kain talade med sin bror Abel, och medan de var ute på marken överföll Kain sin bror och dödade honom.	Det sägs inget om att Kain ångrade sig. Men hans handlande visar att han förhärdade sig mot Guds kallelse. Han hade redan utfört mordet i sitt hjärta (1 Joh 3:15), vilket var ett resultat av hans vrede mot Gud. Men han kunde inte straffa Gud, så han lät sin vrede gå ut över Abel. Vi vet inte vad Kain sade, men troligt är att han blev lockad att gå till ett ställe där mordet kunde ske obemärkt. (Se not i SFB.) Två gånger nämns att Abel var Kains bror, vilket visar hur fasansfulla följer syndafallet fick. Här ser vi fiendskapen som utlovades i 3:15.
9 Och HERREN sade till Kain: "Var är din bror Abel?" Han svarade: "Jag vet inte. Skall jag hålla reda på min bror?"	Gud söker Kain lika trofast som han sökte Adam och Eva efter deras syndafall. Med sin fråga visar han Kain att han nog vet var Abel är. Kain svarar med en direkt lögn. Sedan är han fräck nog att fråga om han förväntas hålla reda på sin bror varje minut.
10 Då sade han: "Vad har du gjort? Hör, din brors blod ropar till mig från marken!"	Gud kommer nu med en direkt anklagelse (jfr 3:11) som ställer Kain inför domen. Gud utkräver hans blod, som har utgjutit en oskyldig mans blod, 1 Mos 9:5.
11 Nu är du förbannad mer än den jord som har öppnat sin mun för att ta emot din brors blod av din hand.	Också den straffdom som Gud uttalar är ett bevis på hans barmhärtighet. Det tunga straffet skulle driva Kain till omvändelse. Här uttalar den första förbannelsen över en människa. Ordalydelsen visar på den fruktansvärda arten av brottet.
12 När du brukar jorden skall den inte längre ge dig sin gröda. Kringflackande och hemlös skall du vara på jorden."	Kain måste bort från den fruktbara jorden och skaffa sig föda genom stor möda. Han mister en trygg boplats och måste driva omkring som en rastlös vandrare.
13 Kain sade då till HERREN: "Mitt brott är för stort för att förlåtas.	Kains fräckhet är nu borta, men han saknar ännu ånger. Han sörjer inte själva synden, utan han räds straffet.
14 Se, i dag driver du mig bort från åkerjorden, och jag är dold för ditt ansikte. Kringflackande och hemlös kommer jag att vara på jorden, så att vem som helst som träffar på mig kan döda mig."	Kain tror att Gud bor på just den här platsen och att han är dold för Guds ansikte då han måste bort. Han hade kanske trott att han hade kunnat räkna med Guds närvaro om han hade fått vara kvar, precis som många tror att de är "kristna" fast de inte bryr sig om Guds ord. Kains lott är tung: en mördare riskerar att bli mördad själv.
15 Men HERREN sade till honom: "Kain skall bli hämnad sjufalt, vem som än dödar honom." Och HERREN satte ett tecken på Kain så att ingen som träffade på honom skulle döda honom.	Men Gud visar än en gång sin barmhärtighet genom att ge Kain ett skydd. Han ska hämnas sjufalt, vilket avskräcker från att döda honom. Vi vet inte vad märket var.
16 Så gick Kain bort från HERRENS ansikte och bosatte sig i landet Nod, öster om Eden.	Hebreiskan kan betyda "vandringslandet". Det visar att han skulle bli en kringvandrande nomad, i stället för att bosätta sig på ett ställe. Han måste bort från den plats där Herren föredrog att uppenbara sig och välsigna människorna.

Kains släkttavla: det ogudaktiga släktets uppkomst	
17 Kain kände sin hustru och hon blev havande och födde Hanok. Och Kain byggde en stad och kallade den Hanok efter sin son.	Kains och Abels historia har redan visat att inte alla Evas ättlingar kan kallas "kvinnans säd", utan bara de som tror på löftet. Kain och hans ättlingar hade blivit djävulens avkomma. Kains efterkommande blev den ogudaktiga rasen. Kain gifte sig med sin syster, vilket då ännu var helt lovligt. (Abraham var gift med sin halvsystem.) Han byggde en stad (eller befästning – inte en stad enligt våra begrepp; se 4 Mos 13:20), vilket han kanske tänkte som ett skydd och som ett hinder mot att behöva vandra runt.
18 Åt Hanok föddes Irad, och Irad blev far till Mehujael. Mehujael blev far till Metusael, och Metusael blev far till Lemek.	Sex generationer beskrivs i ett svep. Namnen är förvillande lika sex av de namn som förekommer i Sets släkt, kap 5, som en positiv parallell till den negativa Kain-linjen. Det kan vara en antydning om att ett urval av stamfäder har skett. (Se exkurs 1.)
19 Lemek tog sig två hustrur, den ena hette Ada och den andra Silla.	Här introduceras polygami, som går direkt emot Guds instiftelse av äktenskapet. Det är i denna familj som ondskan ytterligare förs ett steg längre. Han tar på sig att uppfylla jorden efter sitt huvud.
20 Ada födde Jabal. Han blev stamfader till dem som bor i tält och är boskapskötare.	Alla Lemeks söner har liknande namn, som härleds från ett ord med betydelsen "frambringa", "bära". Alla utvecklar kulturella aktiviteter. Jabal representerar nomadliv och boskapskötsel.
21 Hans bror hette Jubal. Han blev stamfader till alla dem som spelar harpa och flöjt.	I Jubals släkt utvecklas musik med sträng- och blåsinstrument.
22 Silla födde också en son, Tubal-Kain. Han var smed och gjorde alla slags redskap av koppar och järn. Tubal-Kains syster hette Naama.	Smideskonsten nämns omedelbart före Lemeks skryt om hans förmåga att döda. Tubal-Kain tillverkade vapen av metall.
23 Lemek sade till sina hustrur: "Ada och Silla, hör på mig! Ni Lemeks hustrur, lyssna till mina ord: En man har jag dödat för varje sår och en ung man för varje blåmärke.	Detta poem är den första nedtecknade poesin. Det brukar kallas "Lemeks svärdssång". En ond ande av hämnd finns i varje ord i sången. Lemek stod troligen framför sina hustrur och skröt med svärdet i handen. Men sedan utvecklas hans sång till ett helgerån.
24 Ja, sju gånger blir Kain hämnad, men Lemek sjuttiosju gånger."	Lemek anspelar på Guds löfte till Kain, som han nu mångdubblar. Jesu ord till Petrus om förlåtelse (Matt 18:21–22) är en motpol mot Lemeks ord.
Sets födelse: det gudfruktiga släktets uppkomst	
25 Adam kände åter sin hustru, och hon födde en son som hon gav namnet Set. Hon sade: "Gud har gett mig en annan avkomling i stället för Abel, eftersom Kain dödade honom."	I de två sista verserna av detta dystra kapitel lyser ett ljus fram. Eva får nu en ersättning för Abel som blev mördad. Set skulle bli stamfar för vår ställföreträdare och segerfurste som skulle krossa djävulens makt över människorna.

26 Också Set fick en son och han gav honom namnet Enos. Vid den tiden började man åkalla HERRENS namn.	Enos har en likhet med Adam, men betyder "dödlig" eller "bräcklig". Namnet vittnar om en kontrast mot Lemeks skryt. Nu inleddes en offentlig, ordnad gudstjänstverksamhet, som blev Sets familjs bekännelse och tillbedjan. Man förkunnade Guds sanning och trofasthet.
--	---

4:17	Kain	5:9–10	Kenan
4:18	Hanok	5:18–19	Hanok
4:18	Irak	5:15–18	Jered
4:18	Mehujael	5:12–16	Mahalalel
4:18	Metusael	5:21–26	Metusela
4:18–19	Lemek	5:25–28	Lemek

Fig 3. Jämförelse av namn i 1 Mos 4:17–24 med 1 Mos 5.

1 Mos 5

Mera än en släkttavla	
1 Detta är boken om Adams fortsatta historia. När Gud skapade människor gjorde han dem lika Gud.	Det femte kapitlet innehåller en del av den andra fortsättningshistorien, Adams fortsatta historia. Det beskriver Sets släkttavla. Men det är mera än en släkttavla. Verserna 25–26 i det förra kapitlet ger övergången till kapitel 5.
2 Till man och kvinna skapade han dem. Han välsignade dem och gav dem namnet människa den dag när de skapades.	Här får vi en repetition av vad Gud hade gjort i skapelsen. Genom kapitel 5 introduceras den gudfruktiga människostammen, de som anföras av Set och hans son Enos, som dyrkade Herren. Härmed är Kains släkt borta ur bilden. Set och Enos hade fått sin gudsfuktan av Adam och det är i denna släktföljd som Frälsaren skulle födas.
3 När Adam var 130 år fick han en son som var lik honom, hans avbild. Han gav honom namnet Set.	Det finns ingen tidsuppgift om när Kain och Abel föddes. Kontrasten är skarp mellan första versens "lika Gud" och utsagan om Set, "lik honom, hans avbild".
Patriarkernas höga ålder	
4 Sedan Adam fått Set, levde han 800 år och fick söner och döttrar.	Adam levde väldigt länge, enligt erfarenheterna från mänsklighetens senare historia. Under de 800 år han levde efter att Set föddes, blev han tydligt far till rätt många barn. På Bibelns vanliga sätt nämns bara de som har en särskild betydelse. Uttrycket "fick söner och döttrar" upprepas åtta gånger och är ett uttryck för hur människosläktet skulle utbredas och få del av det välsignade löftet som patriarkerna fick vittna om. (Se exkurs 2 angående de höga åldrarna.)

<p>5 Adams hela ålder – den tid han levde – blev 930 år. Därefter dog han.</p>	<p>Notera att Adams ålder inte beskrivs lika som de övriga. Han hade en skenbar ålder när han skapades. Hela detta kapitel kan sägas vara dödens kapitel. "Därefter dog han" återkommer åtta gånger i detta kapitel, som ett bevis för sanningen i 1 Mos 3:19.</p>
<p>6 När Set var 105 år blev han far till Enos. 7 Sedan Set hade fått Enos levde han 807 år och fick söner och döttrar. 8 Sets hela ålder blev alltså 912 år. Därefter dog han.</p>	<p>Varje ny generation fram till Hanok (v 24) beskrivs på liknande sätt.</p>
<p>9 När Enos var 90 år blev han far till Kenan. 10 Sedan Enos hade fått Kenan levde han 815 år och fick söner och döttrar. 11 Enos hela ålder blev alltså 905 år. Därefter dog han.</p>	
<p>12 När Kenan var 70 år blev han far till Mahalalel. 13 Sedan Kenan hade fått Mahalalel levde han 840 år och fick söner och döttrar. 14 Kenans hela ålder blev alltså 910 år. Därefter dog han.</p>	
<p>15 När Mahalalel var 65 år blev han far till Jered. 16 Sedan Mahalalel hade fått Jered levde han 830 år och fick söner och döttrar. 17 Mahalalels hela ålder blev alltså 895 år. Därefter dog han.</p>	
<p>18 När Jered var 162 år blev han far till Hanok. 19 Sedan Jered hade fått Hanok levde han 800 år och fick söner och döttrar. 20 Jereds hela ålder blev alltså 962 år. Därefter dog han.</p>	
<p>Hanoks vandring med sin Gud</p>	
<p>21 När Hanok var 65 år blev han far till Metusela. 22 Och sedan Hanok hade fått Metusela vandrade han med Gud i 300 år och fick söner och döttrar.</p>	<p>Beskrivningen "vandrade med Gud" innebär en nära gemenskap med Gud. Beskrivningen upprepas i nästa vers, så vi förstår att han trodde på Guds löften och var lydlig inför hans befallningar. Han behagade Gud på ett särskilt sätt (Hebr 11:5: "hade funnit nåd hos Gud").</p>
<p>23 Hanoks hela ålder blev alltså 365 år. 24 Sedan Hanok på detta sätt hade vandrat med Gud fanns han inte mer, ty Gud hämtade honom.</p>	<p>"Han fanns inte mer" betyder inte att han dog (Hebr 11:5). Uttrycket "Gud hämtade honom" har en parallell i Elia, 2 Kung 2:3,5,11). Här har vi det första klara skriftstället som visar att Gud ger evigt liv åt alla som likt Hanok lever i tro och tar emot hans ord (Joh 8:51).</p>
<p>Hopp om tröst</p>	
<p>25 När Metusela var 187 år blev han far till Lemek. 26 Sedan Metusela hade fått Lemek levde han 782 år och fick söner och döttrar. 27 Metuselas hela ålder blev alltså 969 år. Därefter dog han.</p>	<p>Genom Lemek kommer en öppning till den kommande historien. Metusela dog samma år som floden kom (enligt Bibelns uppgifter 1656 år efter Adams skapelse). Hans son Lemek dog fem år före floden.</p>

<p>28 När Lemek var 182 år fick han en son. 29 Han gav honom namnet Noa, ty han sade: "Denne skall trösta oss under vårt arbete och våra händers möda, när vi brukar jorden som HERREN har förbannat."</p>	<p>Också här avviker Mose från den vanliga beskrivningen av generationerna. Noa betyder 'vila' och har en stor ljudlighet med 'tröst'. Lemek förutsåg att Frälsaren skulle komma från hans familj.</p>
<p>30 Sedan Lemek hade fått Noa levde han 595 år och fick söner och döttrar. 31 Lemeks hela ålder blev alltså 777 år. Därefter dog han.</p>	
<p>32 När Noa var 500 år blev han far till Sem, Ham och Jafet.</p>	<p>Här inleds en trefaldig släktlinje. Nu fortsätter historien inte med en enda släktlinje, som i de tidigare verserna, utan Sem, Ham och Jafet kommer att få var sin historia, även om det är Sem som kommer att stå i centrum.</p>

Exkurs 3. Patriarkernas höga ålder

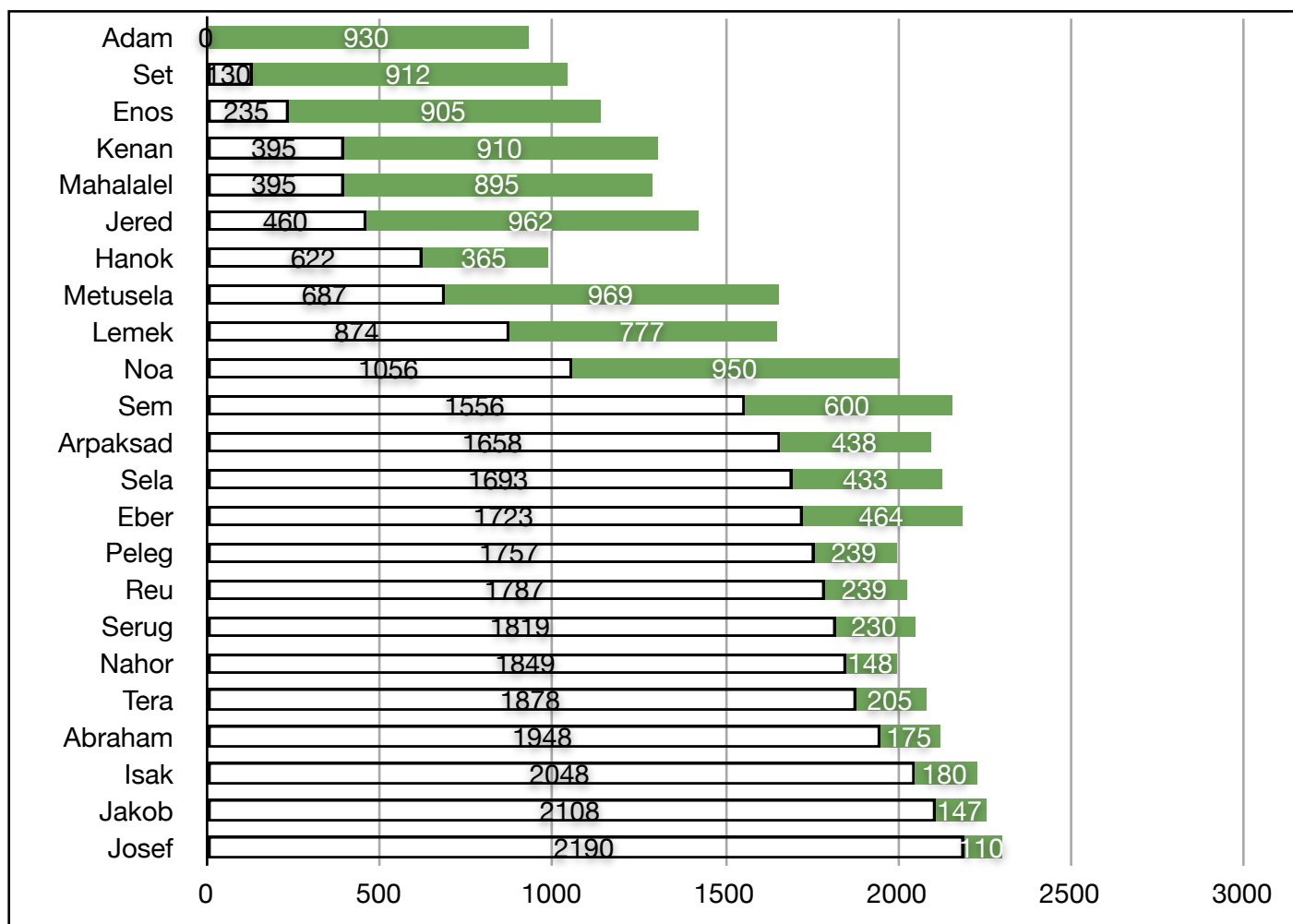

Fig. 4. Patriarkernas ålder.

Figur 3 visar de första människorna fram till Josef. De första levde ungefär lika länge, men efter Noa avtog åldern kraftigt. Redan Sem levde ungefär en tredjedel kortare än hans far Noa. Hanok utgör ett undantag. De tre följande generationerna efter Sem levde mindre än 500 år. Sedan kommer åter en plötslig nedgång, då Peleg och hans son och sonson lever bara drygt 200 år.

Att det ansågs naturligt att leva till nära 200 års ålder ännu på Jakobs tid ser vi av hans ord i 1 Mos 47:9: "Min vandringstid har varit i etthundratrettio år. Få och svåra har mina levnadsår varit. De når inte upp till mina förfäders levnadsår under deras vandringstid." Han var tydligen då svag av ålder. Josef levde i 110 år och Mose i 120 år.

Ett omstritt ställe är 1 Mos 6:3. Några tror att det är ett mått på hur länge människan ska leva i framtiden, medan andra säger att det är tiden som Gud gav fram till syndafloden.

I Genesis 1–2/2002 finns artiklar om de höga åldrarna. Orsakerna till att levnadsåldern sjönk kan vara flera.

- Den stora floden medför en drastisk förändring i levnadsförhållandena både för djur och växter.
- Det genetiska urvalet av människor minskade, eftersom alla människor som fötts efter floden fick sina gener från en man (Noa) och fyra kvinnor (Noas hustru och hans svärdöttrar). Efter floden blev alltså människorna hårt inavlade, och efter Babels torn förstärktes detta.
- Enligt ånghöljesteorin, som gav ett skyddande hölje före floden men inte efter, kan skadliga mutationer ha uppstått i större utsträckning efter floden.

Historikern Josefus (som var jude men anpassade sig till det romerska samhället) försöker förklara hur det kommer sig att Noa levde så länge. Han hänvisar till en rad kända historiker som också berättar om höga åldrar i forntiden. Han säger också att maten på den tiden var bättre anpassad för att ge ett långt liv.

Den sumeriska kungalängden ger en förteckning över hur länge kungar regerade både före och efter floden. Där nämns åldrar på tiotals tusen år, vilket dock kan fås i överensstämmelse med Bibelns åldersuppgifter om man beaktar deras speciella räknesätt.

Av diagrammet kan man se att de nio första generationerna (Adam–Lemek) alla levde tillsammans åtminstone under en kortare tid. Lemek var 56 år gammal när Adam dog. Luther säger att det måste ha varit en guldålder, när nio patriarker levde tillsammans och i Andens enhet kunde undervisa sina stora familjer om löftet om kvinnans säd.

Peleg var den förste som dog efter floden, rentav ganska mycket innan de fem föregående generationerna dog, inklusive Noa. Bara ett år senare dör Nahor, som är sonsons son till Peleg. Inom 60 år dör fyra generationer medan fyra generationer tidigare fortfarande lever. Det här måste ha varit en omvälvande katastrof, förutsatt att det samma gäller den dåvarande befolkningen i stort. Man kan anta att den tidiga döden drabbade särskilt de ledande i samhället, för de var ju de äldsta.

Ett tecken på att det kan ha funnits en chockreaktion på detta är de många gravmonument som byggdes över kungar på den tiden, t.ex. Egyptens pyramider. Ett annat tecken är att en hel del "ingenjörskonst", som kunde vara helt otrolig under antiken, har fallit i glömska. Det är helt förklarligt om tiden för överföring av kunskap minskade drastiskt.

1 Mos 6

Människornas ondska växer	
1 När människorna började föröka sig på jorden och döttrar föddes åt dem,	Det sjätte kapitlets början innehåller en beskrivning av hur den gudfruktiga och den onda rasen av människor beblandar sig med varandra på ett ödesdigert sätt. Det förefaller som om "människorna" avser kainiternas släkt. Här sker en degeneration inom äktenskap och familj.
2 såg Guds söner att människornas döttrar var vackra, och de tog till hustrur alla de ville ha.	"Guds söner" kan användas för änglar, men här avses sannolikt Sets efterkommande, dvs. den gudfruktiga rasen, i motsats till "människorna". De gudfruktiga skulle enligt Guds vilja hålla sig till sådana som har samma tro, men nu sätter de sig upp mot sina föräldrar och ser till det yttre, i stället för att fråga efter sann gudsfuktan. Vi ska akta oss för översättningar eller tolkningar som antyder att Guds söner betyder änglar, eftersom de enligt Matt 22:30 inte ingår i äktenskap. Sådana äktenskap mellan änglar (eller rentav gudar) och människor förekommer i hedendom.
3 Då sade HERREN: "Min Ande skall inte bli kvar i människorna för alltid på grund av deras förvillelse. De är kött och deras tid skall vara etthundratjugo år."	Människorna är födda i synd sedan syndafallet, men nu har köttet tagit över och ingen ande finns kvar i människorna. Här talar HERREN Gud i sin nåd och ger människorna tid och rum för bättring. En del anser att "120 år" avser livslängden hos människorna, eftersom deras höga åldrar nu börjar avta, men det troliga är att Gud gav en nådatid. Under den tiden fick Noa i uppdrag att bygga arken.
4 Vid denna tid, då Guds söner gick in till människornas döttrar och dessa födde barn åt dem, och även senare, levde våldsvärkarna på jorden. Detta var forntidens väldiga män som var så ryktbara.	Nu beskriver Mose ännu en grupp av de ogudaktiga som var framträdande vid den tiden. "Nefilim" kan översättas med tyranner eller våldsvärkare som Folkbibeln gör. Det betyder egentligen "de fallna". Den gamla översättningen "jättar" är inte bra, för ordet beskriver främst deras våldsamma beteende som väckte ryktbarhet. Det betonas än en gång att orsaken till den nya människogruppen var blandäktenskap mellan de gudfruktiga och de onda.
5 Och HERREN såg att människornas ondska var stor på jorden och att deras hjärtans alla tankar och avsikter ständigt var alltigenom onda.	En bekräftelse på orsaken till att det onda tillståndet blev så genomgripande. Senare delen av versen är det första belägget för läran om arvsynen. Denna syndfullhet skulle finnas i människorna också efter syndafloren.
6 Då ångrade HERREN att han hade gjort människorna på jorden, och han var bedrövad i sitt hjärta.	Gud kan inte ångra sig på mänskligt sätt eftersom det han besluter står fast (4 Mos 23:19; Mal 3:6). Här betyder ordet ångra att Gud sörjer över ondskan. Mose använder mänskliga ord och beteenden för att förklara Guds handlande.
7 HERREN sade: "Människorna som jag har skapat skall jag utrota från jordens yta, ja, både människor och fyrfotadjur, kräldjur och himlens fåglar. Jag ångrar att jag har gjort dem."	Även detta beslut som nu kungörs är den nådige HERRENS beslut, för bara så kunde han se till att hans beslut om frälsning för världen skulle förverkligas. Det skulle inte ha kunnat ske om den beblandning som hade skett fick fortgå. Denna dom som nu är besluten skulle drabba också djurvärlden. Den har påverkats av människornas ogudaktighet (jfr Rom 8:20).

8 Men Noa hade funnit nåd inför HERRENS ögon.	Mitt i domsutsagan finns nåden med: det fanns en som HERREN visade sin nåd, och det var nåden som skonade Noa och hans familj.
---	--

III. NOAS FORTSATTNA HISTORIA, 6:9–9:29

Den rättfärdige Noa	
9 Detta är Noas fortsatta historia. Noa var en rättfärdig man och fullkomlig bland sina samtida. Han vandrade med Gud.	Här inleds den tredje av de tio fortsättningsberättelserna. När vi läser den här versen kan vi lätt tro att Noa var rättfärdig inför Gud genom sitt liv och att Gud därför skonade honom och hans familj. Men det står att han var "fullkomlig bland sina samtida", vilket vi kan läsa som en osedvanlig hederlighet bland idel orättfärdighet. Han var ostrafflig inför människorna. Hebr 11:7 utsäger att det var genom tron som Noa byggde sin ark och räknades rättfärdig inför Gud. Uttrycket "vandrade med Gud" har använts om Hanok. Där ingår också Noas förkunnelse, 2 Petr 2:5.
10 Och Noa blev far till tre söner, Sem, Ham och Jafet.	Det här är inte bara en upprepning av 5:22, utan en påminnelse om att dessa tre söner också blev skonade genom sin tro, tack vare sin fars goda inflytande och vittnesbörd.
11 Men jorden blev mer och mer fördärvad inför Gud och full av våld.	Den mörka sidan av mänskligheten påpekas åter, som en kontrast till Noas familjs gudsfruktan. Vi ser här klimax av ondska: full av våld.
12 Gud såg på jorden, och se, den var fördärvad, eftersom alla människor levde i fördärv på jorden.	Nu ser vi på jorden ur Guds perspektiv. Det är en bekräftelse av att det enda som nu är möjligt är att utrota den onda skapelsen.
Förberedelser för floden	
13 Då sade Gud till Noa: "Jag har beslutat att förgöra alla levande varelser, ty för deras skull är jorden full av våld. Se, jag skall fördärva dem tillsammans med jorden.	Guds nådiga handlande med människorna kommer nu till ett definitivt slut, eftersom de hårdnackat motsätter sig hans kallelse till omvändelse. Den straffdom som nu ska drabba jorden beror inte på någon naturkatastrof. Den är besluten av Gud själv och det är han som utför den. Det är en unik händelse.
14 Gör dig en ark av goferträ, inred den med kamrar och bestryk den med jordbeck både på insidan och utsidan.	Det hebreiska ordet för ark finns på ett annat ställe: den korg som babyn Mose lades i. Gofeträ nämns endast här i hela Bibeln och det är oklart vad det är för träslag. En del tror att det handlar om äkta cypress. Andra menar att det kan avse ett träslag som förstördes med syndafloden, eller att det beskriver behandlingen av träet, som att stockarna bilades fyrkantiga eller laminerades. Eftersom arken skulle utsättas för vatten under mer än ett år krävdes en noggrann behandling. Gud gav exakta byggnadsbeskrivningar.

15 Och så skall du göra arken: Den skall vara trehundra alnar lång, femtio alnar bred och trettio alnar hög.	En aln var knappt 50 cm. Om vi använder detta som ungefärligt mått var arken alltså 150 m lång, 25 m bred och 15 m hög. Det här är bara något kortare än t.ex. Viking Lines Amorella. Det måste ha varit en väldig uppgift att bygga en sådan jättefarkost med dåtidens hjälpmedel.
16 Högst upp skall du göra en öppning för ljuset, en aln hög, runt hela arken. En dörr till arken skall du sätta på sidan. Du skall inreda den så att den får en undervåning, en mellanvåning och en övervåning.	Hur kunde arken fungera? Ljus, föda, friskluft, avfall hade Gud tänkt på. Det finns olika modeller som visar att dåtida arter fick plats. Då fanns inte så många arter av djurriket som vi har i dag. Öppningen är för ljuset, knappt en halv meter hög, och den fungerar också för ventilation. Tre våningar ger förvånansvärt mycket plats.
17 Se, jag skall låta floden komma med vatten över jorden för att utrota alla varelser under himlen som har livsande. Allt på jorden skall förgås.	Det här skulle ingen ha kunnat tänka ut, men Gud gav en full information. Alla varelser "som har livsande", utom de som klarar sig i vattnet, ska gå under.
18 Men med dig vill jag upp- rätta mitt förbund. Du skall gå in i arken med dina söner, din hustru och dina sonhustrur.	Gud gör ett förbund, som innebär att han garanterar sanningen i det han gör, både före floden och efter. Före floden lovar han sitt beskydd åt de åtta personerna, och efter floden lovar han att aldrig mer förstöra jorden på samma sätt. Mose upprepar samma ord i 7:13 och 8:16.
19 Av allt levande, av alla varelser, skall du föra in ett par i arken för att de skall överleva tillsammans med dig. Hankön och honkön skall det vara.	Här kommer först en översiktlig instruktion. Senare, i 7:2, ger Gud en mera detaljerad instruktion då han nämner de rena djuren särskilt. Först ger Gud en instruktion som ser till att det ska finnas en hane och en hona av varje art för deras överlevnad. Senare ger Gud befallning att ta med tillräckligt med mat.
20 Av fåglarna efter deras slag, av fyrfotad djuren efter deras slag och av alla kräldjur på marken efter deras slag skall ett par av varje slag gå in till dig för att förbli vid liv.	Det var en väldig uppgift att samla ihop alla slags djur, och vi kan utläsa att Gud skötte om att de lämpliga kom till arken och "gick in till Noa" (7:9).
21 Och du skall ta med dig allt slags mat, sådant som kan ätas, och samla i förråd. Det skall tjäna som föda för dig och dem."	Att förse alla dessa med mat för mera än ett år var en väldig uppgift. Noa och hans familj hade fullt upp med sysselsättning i arken. De hindrades kanske också genom arbetet att grubbla över att mänskligheten utrotades.
22 Och Noa gjorde så. Han gjorde i allt som Gud hade befallt honom.	Noa var lydig i allt. Det vittnar om hans tro, som blev synlig i hans gärningar.

1 Mos 7

De sista förberedelserna	
1 HERREN sade till Noa: "Gå in i arken med hela din familj. Dig har jag nämligen funnit rättfärdig inför mig i detta släkte.	Gud har funnit Noa rättfärdig genom tron på den kommande Frälsaren (Hebr 11:7) och han utrustar honom och hans familj med kraft och tålamod att härda ut under den svåra prövningen. Hans tro skulle också bli till dom över de ogudaktiga som har hånat honom.
2 Av alla rena fyrfotadjur skall du ta med dig sju par, hanne och hona, men av sådana fyrfotadjur som inte är rena ett par, hanne och hona,	Nu gav Gud närmare instruktioner att Noa skulle ta med flera av de rena djuren. Vi vet inte när människorna fick budet att skilja mellan rena och orena djur, men vi vet att Noa visste. Många översättningar skriver att det var sju individer (tre par och en udda), inte sju par (grundtexten: sju och sju).
3 likaså av himlens fåglar sju par, hanne och hona, för att en avkomma skall leva vidare över hela jorden.	Varför Noa skulle ha flera av de rena djuren vet vi inte säkert. I 1 Mos 8:20 berättas att Noa offrade av alla rena djur, och då skulle dessa ha utrotats på en gång om de hade funnits bara som ett par. Kanske skulle de också utnyttjas som föda.
4 Ty om sju dagar skall jag låta det regna på jorden i fyrtio dagar och fyrtio nätter, och jag skall utplåna från jorden alla varelser som jag har gjort."	Nu berättar Gud om hur straffet över världen skulle komma. Ännu gavs en vecka tid, då djuren skulle samlas till arken. Efter att alla djur hade samlats till Noa skulle det regna i 40 dygn. Vi vet att det också fanns andra vattenkällor som skulle medverka till att dränka jorden. 40 dagar är en ofta förekommande tidsperiod.
5 Och Noa gjorde i allt som HERREN hade befallt honom.	Åter upprepas hur Noa var lydlig i allt, "genom tron". Jfr Hebr 11:7.
Floden börjar	
6 Noa var sexhundra år när floden kom med sitt vatten över jorden.	Noas ålder är en tidsangivelse när denna historiska händelse ägde rum. Enligt kronologin i kap. 5 skulle året efter skapelsen vara 1656. Nu inleds en ny era i mänsklighetens historia.
7 Han gick in i arken med sina söner och sin hustru och sina sonhustrur undan flodens vatten.	Vilka som undkom floden är en viktig information. 1 Petr 3:20 nämner att åtta personer blev frälsta genom vatten.
8 Av både rena och orena fyrfotadjur, av fåglar och av allt som krälar på marken	De djur som kom var alla landdjur. Vattendjur behövde inte komma till arken, eftersom de skulle överleva trots allt.
9 gick två och två, hanne och hona, in till Noa i arken, så som Gud hade befallt Noa.	Gud ledde dessa djur till arken. Det var inte Noa som samlade in dem. För att bevara släktena skulle Gud se till att de friskaste och lämpligaste paren kom, sannolikt unga. Det kunde knappast ha varit en instinkt, likt flyttfåglarnas drivkraft, eftersom floden var unik.
10 Och efter de sju dagarna kom flodens vatten över jorden.	När insamlingen av alla djur var klar och Noa med sin familj hade gått in kom floden, den dag som Gud hade sagt.

11 Det år då Noa var sexhundra år, på sjuttonde dagen i andra månaden, bröt alla det stora djupets källor fram, himlens fönster öppnades,	Den andra månaden var månaden Ijjar (kallas också Siv, 1 Kung 6:1, 37), motsvarande april-maj. Det som hände är unikt. Nu skedde en avgörande förändring i atmosfären, då "vattnet ovan valvet" regnade ner. Samtidigt skedde en omfördelning av "vattnet under valvet", kanske genom jordbävningar och våldsamma tsunamivågor. Vi vet hur våldsamma lokala översvämningar kan vara. Hur mycket mera kraft måste inte finnas i en global flod, där vattenmassorna är höga som berg?
12 och det regnade över jorden i fyrtio dagar och fyrtio nätter.	Det regn som nu började hade aldrig upplevts tidigare. Under den första tiden regnade det inte, utan en dimma fuktade jorden (2:5–6). Det som nu hände var ett bokstavligt skyfall. I v24 står det att vattnet stod högt över jorden i 150 dagar. Det antyder att det våldsamma regnet och flodvågorna höjde vattennivån under 40 dagar, men efter det underhölls vattennivån genom sporadiska eller lättare regn så att nivån inte började sjunka förrän efter 150 dagar.
13 Just den dagen gick Noa in i arken tillsammans med sina söner Sem, Ham och Jafet, sin hustru och sina tre sonhustrur.	Att datum understryks ännu en gång visar vilken vikt denna händelse har. En ny era i jordens historia inleds. De personer som utvalts av Gud att överleva katastrofen nämns också särskilt. Det är från dem som jordens kommande befolkning har utgått.
14 De hade med sig alla djur efter deras slag: vilda djur och boskapsdjur, kräldjur som rör sig på jorden och fåglar, alla flygande varelser.	Jfr 1 Mos 1:24: "boskapsdjur, kräldjur och jordens vilda djur", och 20–21: "de stora havsdjuren och alla levande varelser som rör sig i vattnet" och "alla bevingade fåglar". Av de senare behövde inte vattendjuren tas med, eftersom de överlevde i vattnet. Sannolikt tog Noa med sig mindre exemplar av varje "slag", inte varje nu levande art. Man beräknar att det kan ha handlat om så få slag som från 2000 till 35000 (se http://www.answersingenesis.org/get-answers/topic/flood). Det här var grundtyper som senare har förändrats till ett antal likartade djur (t.ex. alla hunddjur).
15 De gick in till Noa i arken, två och två av allt levande, det som hade livsande i sig.	Ordet livsande avser alla varelser som har blod (1 Mos 9:3–4) och undantar sannolikt insekter, kräfdjur, maskar m.fl., eventuellt inte heller vattendjuren.
16 De som gick in var hanne och hona av allt levande, så som Gud hade befallt Noa. Och HERREN stängde igen om honom.	Allt verkställdes exakt så som Gud hade befallt Noa. Det finns en stor trygghet i allt detta, trots att det handlar om en stor katastrof. Precis samma trygghet får vi också känna inför olyckor av olika slag: ingenting händer utan Guds vilja. Gud stänger dörren för olyckan – inget ont kan hända bakom Guds sigill.
17 Floden kom över jorden i fyrtio dagar, och vattnet steg och lyfte arken så att den höjde sig över jorden.	Under fyrtio dagar steg vattnet. Det måste ha varit en märklig känsla för dem som fanns inne i arken när de kände hur arken började flyta på vattnet!
18 Vattnet tilltog och steg högt över jorden, och arken flöt på vattnet.	Det finns tillräckligt med vatten i oceanerna i dag för att täcka in jorden till 2,7 km djup om jordens yta skulle vara helt plan. Sannolikt var jorden betydligt plattare före floden än efter.

<p>19 Ja, vattnet bredde ut sig mer och mer över jorden, till dess det täckte alla höga berg under hela himlen.</p>	<p>En del forskare tänker sig att floden var en lokal företeelse. Man ifrågasätter att vattnet kan ha stigit så högt att det når över de nuvarande bergens toppar. Men det kan förklaras med att bergen före syndafloden inte var lika höga som i dag. Det skedde stora omvälvningar, så att de nuvarande bergskedjorna bildades först senare, och bergstoppar som Himalaya steg högre efter floden.</p>
<p>20 Femton alnar över topparna steg vattnet, och bergen blev övertäckta.</p>	<p>De mängder av fossilfynd som påträffas runt om hela jorden visar att syndafloden var global. Om det hade varit en lokal flod skulle Gud många gånger ha svikit sitt löfte i 1 Mos 9:15 ("vattnet skall inte mera bli en flod som utplånar allt liv").</p>
<p>21 Då förgicks allt levande på jorden: fåglar och boskapsdjur, vilda djur och alla smådjur som rörde sig på jorden, likaså alla människor.</p>	<p>Om vi tänker att människorna inne i arken var berörda av situationen måste det ha varit oerhört grymt för dem som blev utanför. Paniken måste ha varit enorm. Man försökte söka sig uppåt, men efterhand täcktes allt levande in av flodvågorna, som måste ha fört med sig slam och jord så att de snabbt täcktes in i olika lager. Det är precis vad fossilfynden visar. Ofta påträffas mindre organismer i djupare skikt och större högre upp. Ibland påträffas träd stående i flera olika sedimentskikt.</p>
<p>22 Allt som fanns på torr mark omkom, allt som hade livsande i sig.</p>	<p>Åter ser vi att Bibeln går en åtskillnad mellan varelser som lever och sådana som inte har "livsande". Gud gav livsande i skapelsen, nu tog han bort den.</p>
<p>23 Alla levande varelser på jordens yta utplånades, både människor och fyrfotadjur, kräldjur och himlens fåglar. De utplånades från jorden. Bara Noa och de som var med honom i arken räddades.</p>	<p>Om syndafloden hade varit en lokal företeelse skulle Bibeln inte så kraftigt upprepa att alla levande varelser på jordens yta utplånades, och att bara Noa och hans familj räddades. Varför skulle han ha behövt bygga en ark och ta in representanter för alla djur om de hade kunnat överleva genom att flytta till en annan del av jorden?</p>
<p>24 Och vattnet stod högt över jorden i etthundrafemtio dagar.</p>	<p>En period av avstanning inträffar efter de fyrtio dagarna, då det skedde en lagom stor påfyllning för att vattennivån skulle bevaras. Den här versen signalerar en övergång till nästa fas: floden börjar avta.</p>

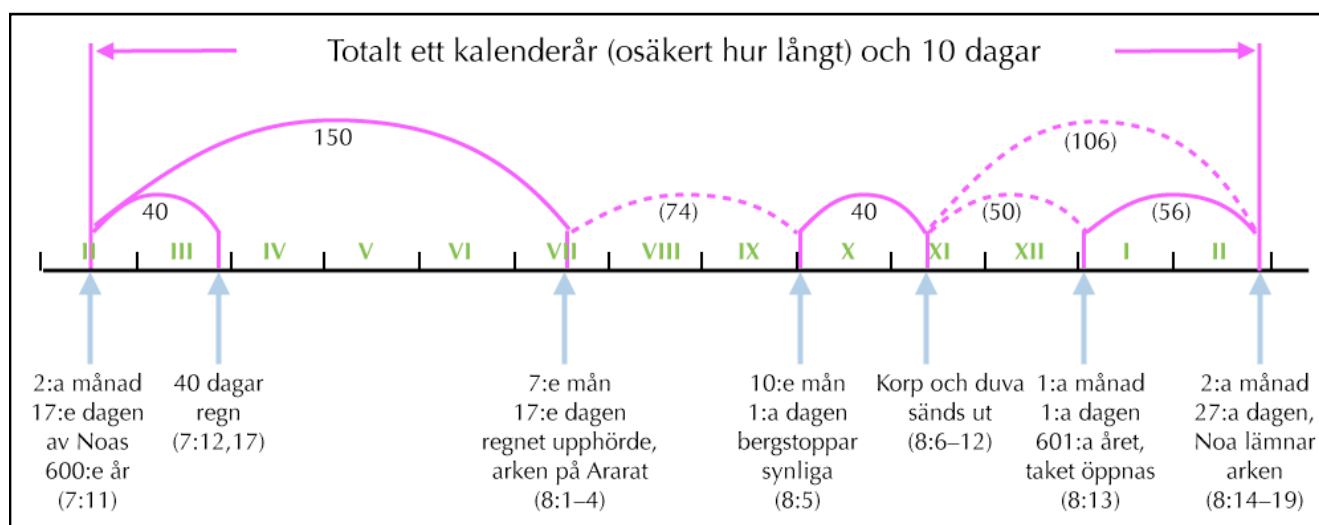

Fig. 5. Syndafloedens kronologi. (Efter William H. Shea, www.grisda.org/origins/06008.htm)

1 Mos 8

Floden avtar	
	<p>Notera paralleller mellan kap 1 och 8–9:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ande (1:1) – vind (8:1) • vattnet delades (1:7) – vattnet sjönk (8:2) • det torra blev synligt (1:9) – bergen blev synliga (8:5) • fåglarna skall flyga (1:20) – korpen flög omkring (8:7) • djurens skapelse (1:24) – djuren går ut (8:17) • fruktsamhet (1:28a) – fruktsamhet (8:17) • överhöghet över djuren (1:28b) – fruktan för människan (9:2) • örter som föda (1:30) – allt ges som föda (9:3) <p>I kapitel 1 beskrivs hur allting började, i kap. 8–9 hur den nya världen fick sin början.</p>
1 Men Gud tänkte på Noa och på alla vilda djur och alla boskapsdjur som var med honom i arken, och han lät en vind gå fram över jorden, så att vattnet sjönk undan.	Hittills har flodberättelsen handlat om Guds dom. Från och med denna vers beskriver den hans nåd. Då Gud "tänker" på Noa är det mera än att han åter kommer ihåg dem: ordet uttrycker hans kärleksfulla omsorg, Ps 25:7. Han tänker i nåd på sin skapelse. Han tänker också på alla djur, Ps 147:9. Det första är att han låter en vind gå fram över jorden som torkar upp.
2 Djupets källor och himlens fönster stängdes och regnet från himlen upphörde.	Tillsammans med den kraftiga vinden gjorde förseglingen av vattenkällorna och "himlens fönster" att vattnet började sjunka undan.
3 Vattnet drog sig tillbaka från jorden mer och mer. Efter ett-hundrafemtio dagar började det avta.	På samma sätt som vattnet hade stigit på ett överraskande sätt sjönk nu vattnet med fart. De hundrafemtio dagarna avser samma period som i 7:24.
4 Den sjuttonde dagen i sjunde månaden stannade arken på Araratbergen.	Fem månader efter syndaflodens början stannar arken, samma tidsperiod som de 150 dagarna. Namnet Ararat är besläktat med Urartu, ett assyriskt kungadöme som hade sin största makt 860–585 f.Kr. och som i Jer 51:27 kallas Ararat. Det är en föregångare till dagens Armenien. Eftersom "bergen" står i pluralform är det möjligt att arken inte stannade precis på det berg som vi i dag kallar Ararat, utan på en obestämd plats i Urartu.
5 Vattnet fortsatte att minska fram till den tionde månaden. Första dagen i den månaden blev bergstopparna synliga.	Ungefär 2,5 månader går innan bergstopparna blir synliga och vattnet sjunker raskt.
6 Efter fyrtio dagar öppnade Noa luckan som han hade gjort på arken	Luckorna eller fönstren (6:16) var belägna uppe på taket, så Noa hade inte möjlighet att observera själva jord- eller vattenytan.
7 och lät en korp flyga ut. Den flög fram och tillbaka, till dess vattnet hade torkat bort från jorden.	Korpen var stark och kunde söka sig till bergstopparna där den hittade föda.

8 Sedan lät han en duva flyga ut för att få se om vattnet hade sjunkit undan från jordens yta.	Det framgår inte hur länge Noa väntade på korpen innan han sände ut duvan, möjligen en vecka.
9 Men duvan hittade ingen plats där hon kunde vila sin fot utan kom tillbaka till honom i arken, eftersom vatten täckte hela jorden. Då räckte Noa ut handen och tog in duvan till sig i arken.	Duvan kunde inte flyga så långt och tillgodogöra sig näring likt korpen, som är en asätare. Den behövde en fast plats för att få vila. Noa visste nu att det ännu inte fanns torra områden.
10 Sedan väntade han ytterligare sju dagar innan han lät duvan flyga ut ur arken än en gång.	I perioder om en vecka i taget gör Noa nya försök.
11 Mot kvällen kom hon tillbaka till honom, och se, då hade hon ett friskt olivlöv i näbben. Noa förstod då att vattnet hade sjunkit undan från jorden.	Duvan har nu hittat ett friskt olivlöv, vilket vittnade om att vattnet nu hade sjunkit undan till de trakter där olivträden växte. Olivträden växer inte på höga höjder. (Duvan med olivbladet är en vanlig symbol för fredsrörelsen.)
12 Men han väntade ännu sju dagar innan han lät duvan flyga ut igen. Då kom hon inte mer tillbaka till honom.	Efter en vecka kunde Noa konstatera att duvan nu hade funnit sig till rätta i den nya världen.
13 Det sexhundraförsta året, på första dagen i den första månaden, hade vattnet torkat bort från jorden. Då tog Noa av taket på arken och såg att jordytan hade torkat.	Här ges en viktig tidpunkt: nyårsdagen när Noa var 601 år. Noa vet att det tar tid innan marken har hunnit bli så fast att djuren kan släppas ut, men han är säker på att floden är över så att han kan ta bort taket på arken. Hur han gjorde det kunde vara intressant att fundera på!
14 Och den tjugosjunde dagen i andra månaden var jorden alldeles torr.	Ännu får Noa och hans familj och de flesta djuren vistas nästan två månader i arken innan de får gå ut i den nya världen.
15 Då talade Gud till Noa och sade:	Noa handlar inte på eget bevåg. Han vandrar med Gud och inväntar lydigt Guds befallning.
16 "Gå ut ur arken med din hustru, dina söner och dina sonhustrur.	Befallningen att gå ut ur arken är en parallell till befallningen att gå in den (7:1). Alla har överlevt, som Gud hade tagit under sitt beskydd. Löftet om Frälsaren skulle fortleva genom denna familj.
17 Låt alla de djur, allt levande som du har hos dig, gå med dig, både fåglar och fyrfotad djur och alla kräldjur som rör sig på marken, så att de växer till och blir fruktsamma och förökar sig på jorden."	Också djuren som hade samlats in till arken av Gud skulle nu gå ut till den nya jorden och med den välsignelse som Gud gav dem uppfylla den. Det är ett eko av 1:22.

18 Så gick Noa ut med sina söner, sin hustru och sina son-hustrur.	Så som 7:7 beskriver Noas lydnad inför Guds befallning i 7:1, så beskriver v18 Noas lydnad inför befallningen i v16.
19 Och alla fyrfotadjur och kräldjur, alla fåglar och alla djur som rör sig på jorden, alla efter sina slag, gick ut ur arken.	Versen är ett eko av v17, och visar hur allt som Gud hade sagt uppfylldes i minsta detalj.
Noas offer och Guds löfte	
20 Noa byggde ett altare åt HERREN och tog av alla rena fyrfotadjur och av alla rena fåglar och offrade brännoffer på altaret.	När Noa går ut ur arken och ser den förödelse som syndafloden förorsakat måste det ha varit en deprimerande syn. Vilket elände hade inte synden ställt till med! Men Noa tänkte på Guds nådiga beskydd och hur han med sin familj skonats från undergång. Därför byggde han ett altare och offrade ett enormt tacksägelseoffer åt Gud: han tog ett exemplar av varje rent djur.
21 När HERREN kände den ljuvliga doften, sade han till sig själv: "Härefter skall jag inte mer förbanna jorden för människans skull, eftersom hennes hjärtas tankar är onda ända från ungdomen. Jag skall aldrig mer döda allt levande så som jag nu har gjort.	Offret var ett brännoffer, som helt brändes upp i eld. Det utgjorde en symbolisk hel överlåtelse till Gud. Gud var tillfredsställd med offret, vilket uttrycks med att han kände den ljuvliga doften. Gud lovar att aldrig mer sända någon syndaflod över jorden så länge jorden består. Eftersom människornas synd går i arv också genom Noas familj kommer ondska alltid att finnas. Synden kan inte utrotas från jorden genom en syndaflod. Men Gud ska ge människorna en Frälsare som ska ta bort deras synder. Först när jordens tid är ute ska allt gå under (2 Petr 3:10).
22 Så länge jorden består, skall sådd och skörd, köld och värme, sommar och vinter, dag och natt aldrig upphöra."	Sådd och skörd är nödvändiga för att jorden ska fortbestå. Nu uppträder också årstiderna på ett annorlunda sätt på jordklotet. Det är väldiga förändringar som har ägt rum. Men från denna tid ska läget stabiliseras.

1 Mos 9

Guds välsignelser och förordningar	
1 Gud välsignade Noa och hans söner och sade till dem: "Var fruktsamma, föröka er och uppfyll jorden.	Gud vill att människorna åter skulle befolka jorden. Välsignelsen är inte bara en önskan, utan ger också förmågan att utföra Guds förordning.
2 Frukta och skräck för er skall komma över alla djur på jorden och alla fåglar under himlen, över allt som krälar på marken och över alla fiskar i havet. De är givna i er hand.	Här fattas den befallning som Gud gav människorna i skapelsen: att lägga jorden under sig och råda över djurvärlden. Men djuren ges en instinktiv rädsla för människorna, vilket ger ett skydd mot de vilda djuren.

<p>3 Allt som rör sig och har liv skall ni ha till föda. Så som jag har gett er de gröna örterna ger jag er nu allt detta.</p>	<p>Nu kommer en ny ordning när det gäller människans mat: från skapelsen gavs alla gröna örter till föda, men nu ges också alla djur. Att som har liv betyder allt som har blod i sig – som har själ, se nästa vers. Djur har dock redan tidigare fått ge sina liv för människan: Gud klädde Adam och Eva i skinn, och Abel offrade djur.</p>
<p>4 Men kött som har sin själ i sig, nämligen sitt blod, skall ni inte äta,</p>	<p>Att ha själ är det samma som att leva i biblisk mening. Blodet är bäraren av livet, och det ska rinna ut från köttet innan man äter det. Här föreskrivs en vördnad för livet, också för djurens liv. Se 3 Mos 17:11.</p>
<p>5 och för ert eget blod, som har er själ i sig, skall jag kräva räkenskap. Jag skall utkräva det av alla djur, likaså av människorna. Av var och en som dödar sin broder skall jag utkräva den människans liv.</p>	<p>Gud kommer här in på straffet för mord och dråp. Också djur som dödar människor ska straffas. Men den som dödar en människa måste sona det med sitt liv. Vi har här samma princip som Jesus uttalar (Matt 26:52): "Alla som drar svärd ska dödas med svärd." Gud ser själv till att det verkställs. Andra gånger ger han överheten i uppdrag att verkställa hans straff. Vi måste också tänka på alla de tiotusentals oskyldiga barn som mördas innan de blir födda i sin mors mage. Guds utfästelse att utkräva dessa oskyldigas liv är fruktansvärd.</p>
<p>6 Den som utgjuter människoblod, hans blod skall utgjutas av människor, ty Gud har gjort människan till sin avbild.</p>	<p>Gud instiftar här dödsstraff som en universell princip. "Människor" avser här överheten, det handlar inte om enskilda människors rätt att hämnas. Det här är första gången som Gud uttalar principen att människan ska anförtro vissa uppgifter åt särskilda människor som agerar på andras vägnar. Vi kan säga att överhetens ämbete instiftas som en institution.</p>
<p>7 Men var fruktsamma och föröka er. Väck till på jorden och föröka er på den."</p>	<p>Den här förordningen står i bjärt kontrast mot berättelsen om Babels torn i kap. 11, där människorna försökte slå vakt om bosättningen på en enda plats. Gud ville att människorna skulle uppfylla jorden (1:28).</p>
<p>Guds förbund med Noa</p>	
<p>8 Vidare sade Gud till Noa och hans söner:</p>	<p>Nu talar Gud inte bara till Noa, utan också till hans söner. Nu vill han ge dem ännu ett bevis på sin nåd mot dem.</p>
<p>9 "Se, jag skall upprätta mitt förbund med er och era efterkommande efter er</p>	<p>Gud upprättar ett ensidigt, unilateralt, förbund med Noa och hans söner. De flesta förbund som Gud har upprättat är ensidiga. I antiken kunde man upprätta tre typer av förbund: (1) ett <i>kungligt</i>, som var villkorslöst och som en ynnest tillägnades en trofast tjänare, (2) typ <i>länsherre-vasall</i>, där länsherren som överordnad krävde total lojalitet och tjänst (herre-tjänare), samt (3) paritetsförbund mellan jämlika (bröder). Sinaiförbundet kan jämföras med ett länsherre-vasallförbund, och även det andra förbundet med Abraham (1 Mos 17), medan förbundet med Noa och det första förbundet med Abram är ett kungligt förbund. Förbundet gäller inte bara Noa och hans söner, utan alla deras efterkommande, alltså även oss.</p>
<p>10 och med alla levande varelser som är hos er: fåglar, boskapsdjur och jordens alla vilda djur, alla som har gått ut ur arken, alla djur på jorden.</p>	<p>Gud inbegriper också djuren i sitt nådesförbund. Han räknar åter upp de olika slagen av djur. Då Gud nämner djuren kan vi tänka på Jesu ord (Luk 12:7): "Ni är mer värda än många sparvar."</p>

11 Jag skall upprätta mitt förbund med er: Aldrig mer skall allt liv utrotas genom flodens vatten. Aldrig mer skall en flod komma och fördärva jorden."	Här kommer en klar hänvisning till den universella floden. Det här löftet skulle vara meningslöst om inte hela världen hade gått under i en världsomspännande flod. Här kommer nu en detaljerad framställning av det stora löftet som gavs i korthet i 8:21–22.
12 Och Gud sade: "Detta är tecknet på det förbund som jag för all framtid sluter med er och med alla levande varelser hos er:	Efter syndafloden har de hydrologiska förhållandena förändrats så att regnbågen blir synlig på ett annat sätt än förut. Vi vet inte säkert om regnbågen aldrig hade synts tidigare, så att den nu var ett helt nytt fenomen, eller om Gud bara gav en ny betydelse åt den. Luther är övertygad om att regnbågen var helt ny.
13 Min regnbåge sätter jag i skyn, och den skall vara tecknet på förbundet mellan mig och jorden.	Regnbågen syns genom en brytning av ljuset enligt färgspektret när solstrålarna träffar vattendroppar i luften under och efter ett regn. Om det var så att det aldrig regnat före syndafloden är det också klart att regnbågen nu var ett helt nytt fenomen.
14 När jag låter moln stiga upp över jorden och regnbågen syns i skyn	Den grundliga genomgången är ett uttryck för betydelsen i detta löfte. För dem som upplevt den stora katastrofen behövdes verkligen en upprepning av löftet för att de skulle ha mod att gå vidare.
15 skall jag tänka på mitt förbund, det som har slutits mellan mig och er och alla levande varelser, allt liv, och vattnet skall inte mer bli en flod som utplånar allt liv.	Åter ger Gud en hänvisning till syndaflodens universella karaktär.
16 När regnbågen syns i skyn och jag ser på den, skall jag tänka på det eviga förbundet mellan Gud och alla levande varelser, allt liv på jorden."	Gud understryker ännu en gång att förbundet också gäller alla levande varelser. Han har omsorg om sin skapelse.
17 Och Gud sade till Noa: "Detta är tecknet på det förbund som jag har upprättat mellan mig och allt liv på jorden."	Alla dessa löftesord upprepas flera gånger och bestyrker hur trovärdigt löftet är, och att det är evigt och universellt. Det gäller ända fram till den dag när hela den gamla skapelsen ska gå under och Gud ska skapa nya himlar och en ny jord.
Noa och hans söner	
18 Noas söner som gick ut ur arken var Sem, Ham och Jafet. Ham var far till Kanaan.	Noas söner namnges åter i anslutning till att de gick ut ur arken. Kanaan nämns särskilt som Hams son, med tanke på den händelse som följer.
19 Dessa tre var Noas söner och från dem har jordens alla folk spritt ut sig.	Också den här sanningen bestyrker syndaflodens universella karaktär. Ingen människa på jorden har någon annan stamfar än Noa. Egentligen är det märkligt att Noa bara har tre söner, och att han fick dem först vid 500 års ålder! Luther tänker sig att han levde i celibat på grund av all ondska, men att han uppmanades att gifta sig då.

<p>20 Noa som var åkerbrukare var den förste som anlade en vingård.</p>	<p>Luther säger om Noa, att hans främsta syssla efter floden var att vara biskop. Han skulle motstå djävulen, upprätta de felande, trösta de räddhågade, utesluta obotfärdiga från sin kyrka och att försöka återföra de obotfärdiga med faderlig omsorg. Han hade också många jordiska uppgifter, men bara en av dem omtalas av Mose. Det är en berättelse som verkar onödig jämfört med allt det andra som Noa gjort. Men Gud vill visa oss som är svaga att det inte finns någon enda människa som är fullkomlig. Vinträdet fanns säkerligen också före floden, men nu inleds arbetet med att tillgodogöra sig frukten av vinträdet. Beskrivningen av Noa som åkerbrukare står i kontrast mot evolutionisternas framställning av jordbrukets gradvisa utveckling.</p>
<p>21 Men när han drack av vinet blev han berusad och låg blottad i sitt tält.</p>	<p>Möjligen hade Noa inte erfarenhet av följderna av att dricka vin. Han somnade naken, vilket inte var anständigt. Bibelns ärlighet är överraskande: denne trons hjälte gör en skamlig synd, och Bibeln slätar inte över synden. "Därför skall den som menar sig stå, se till att han inte faller." (1 Kor 10:12)</p>
<p>22 Ham, Kanaans far, såg sin far naken och berättade det för sina båda bröder, som var utanför tältet.</p>	<p>Ham gör sig lustig över sin fars tillstånd och hånar sin far, vilket var en stor synd och kom att leda till en förbannelse över Hams son Kanaan och det folk som härstammar från honom. Han tänker inte på att han som han hånar är hans far, som han borde högakta, och inte heller att han är trons hjälte, som genom sin rättfärdighet blev skonad från undergång. Hams synd var främst egenrättfärdighet. Därför förbannades han av Gud genom Noa.</p>
<p>23 Men Sem och Jafet tog en mantel och lade den på sina axlar, gick baklänges in och täckte över sin fars nakna kropp. De vände bort ansiktet så att de inte såg sin fars nakenhet.</p>	<p>Sem och Jafet lägger vikt vid sin fars heder. De hittar på ett märkligt sätt att rädda sin far ur den skamliga belägenheten utan att deras ögon behöver fyllas av olust. De representerar den kristna kärleken, som "överskyler många synder" (1 Petr 4:8). Samtidigt utgjorde händelsen en skarp tillrättavisning av deras bror.</p>
<p>24 När Noa vaknade upp ur ruset och fick veta vad hans yngste son hade gjort honom, sade han:</p>	<p>Notera att Jafet sannolikt var Noas yngste son, inte Ham, som man kunde tro utifrån de svenska översättningarna. KJV och Lutherbibeln har <i>yngre</i>. Ordet är en diminutiv form som kan stå både för liten, yngre och yngst. Uppräkningen Sem, Ham och Jafet är antagligen också deras födelseordning. Luther anser att ordningen var Jafet, Sem och Ham. Se även E W Hengstenberg: The Blessings of Noah upon Shem and Japhet, (christianbookshelf.org/hengstenberg).</p>

<p>25 "Förbannad vare Kanaan, en slavars slav skall han vara åt sina bröder!"</p>	<p>Man frågar sig varför Kanaan förbannas, inte Ham. Kanaan är sannolikt Hams yngste son, stamfar till folken i Fenicien och landet väster om Jordan, det nuvarande Palestina. Namnet Kanaan betecknar undergivenhet. Noa har en profetisk gåva och kan se hur kananeerna kommer att leva i stor sexuell omoral (jfr Sodom och Gomorra) och hur de kommer att bli slavar åt israeliterna (fenicierna i Kartago blev slavar under Rom). Samtidigt utsträcks förbannelsen till hela Hams familj. Ham straffas i sin son, och just i denna son pga. hans fördömmelsevärda synder. Kanaan straffas inte för sin fars synd. Att Kanaan förbannas tre gånger visar hur stor vikt Gud lägger vid att man visar äldre personer heder, särskilt föräldrarna.</p>
<p>26 Han sade vidare: "Välsignad vare HERREN, Sems Gud, och Kanaan skall vara hans slav!"</p>	<p>Noa välsignar inte Sem direkt, utan Sems Gud. Det är HERREN, den Gud som är stor i nåd. Det är genom kunskapen om honom välsignelsen kommer, i form av Jesus ("Frälsningen kommer från judarna", Joh 4:22) via en avsmalnande utkorelse: Först välsignelsen som uttalades till Adam efter syndafallet, och sedan via Set, Noa, Sem, Abraham, Isak och Jakob. Via sin slavtjänst kom många kananeer att få del av välsignelsen (t.ex. den kananeiska kvinnan, Matt 15:28 och gibeoniterna som blev vedhuggare och vattenbärare åt israeliterna, Jos 9). Samtidigt kan vi uppmärksamma att israeliterna, Sems efterkommande, blev slavar i Egypten, som var Hams efterkommande. Gud prövade sitt folk i 400 år. Så är det också med Guds folk: det ser ut som om de skulle vara dömda till undergång, men de är välsignade. Kraften fullkomnas i svaghet.</p>
<p>27 Gud skall utvidga Jafet, han skall bo i Sems tält, och Kanaan skall vara deras slav."</p>	<p>Jafet är stamfar till de indoeuropeiska folken, som kom att utbreda sig över stora delar av världen. Jafet blev "utvidgad" av Gud! Att bo i någons tält är att ta över hans värdefullaste tillgång. Sems värdefullaste tillgång var Herrens välsignelse. Noas profetia antyder att den tillgången kommer att övergå till Jafets efterkommande. Judarna (Sems efterkommande) borde ha vetat genom profetiorna att Messias skulle uppenbaras till ett ljus för hedningarna, men i stället blev de egenrättfärdiga och uppblåsta. Jafetiterna skulle komma att överta världens värdefullaste tillgång: Guds frälsande nåd. Åter hörs ett eko av förbannelsen över Kanaan, men där finns också för många av Hams barn en frälsning tack vare deras slaveri.</p>
<p>28 Noa levde trehundra femtio år efter floden.</p>	<p>Noa blev rikt välsignad också i antal levnadsår. Enligt Luther skulle Noa ha dött när Abraham var 58 år gammal, och därmed ha kunnat undervisa Abraham.</p>
<p>29 Alltså blev Noas hela ålder niohundra femtio år. Därefter dog han.</p>	<p>Efter Noa började människornas ålder avta, eftersom levnadsförhållandena blev försämrade och genpoolen skadades.</p>

VI. NOAS SÖNERS FORTSATTA HISTORIA, 10:1–11:9

1 Mos 10

Folkens stamtavla	
1 Detta är Noas söners, Sems, Hams och Jafets, fortsatta historia. Åt dem föddes söner efter floden.	Med detta kapitel inleds den fjärde fortsatta historien, som kallas Noas söners fortsatta historia. Kapitlet är oerhört detaljrikt och innehåller en massa namn, många som är svåra att identifiera i nutida folk. Vi ska inte uppehålla oss länge vid enskilda namn.
2 Jafets söner var Gomer, Magog, Madaj, Javan, Tubal, Mesek och Tiras.	Fastän Jafet sannolikt var Noas yngste son inleds stamtavlan med hans efterkommande. Han hade sju söner, av vilka två nämns senare som stamfäder till fyra resp. tre folk. 14 stamfäder noteras som Jafets efterkommande. Gomers efterkommande levde troligen nära Svarta havet. Magog anses ha bott i Kaukasusområdet. Madaj är det folk som senare kallas mederna. Javan är en känd benämning på grekerna (namnet är besläktat med Jonien, som var ett område på Mindre Asiens västkust). Tubals och Meseks folk bodde sannolikt i östra Mindre Asien, nuvarande Turkiet. Tiras är möjligen besläktat med Trakien (Italien).
3 Gomers söner var Askenas, Rifat och Togarma.	Alla namnen kan förknippas med folkslag som levde i norra Eufratområdet. Askenas tror man är stamfar för skyterna. Togarma är Armenien.
4 Javans söner var Elisa och Tarsis, kitteerna och dodaneerna.	Elisa kan förknippas med Cypern eller Sicilien och södra Italien. Tarsis är troligen södra Spanien. Kittim-folket levde på Cypern. Dodaneerna kan också skrivas Rodaneerna och förknippas med Rhodos (en grekisk ö).
5 Från dessa har inbyggarna i hedningarnas kustområden spritt ut sig i sina länder, alla med sitt språk i sina stammar och folk.	Jafets efterkommande spred sig över stora delar av Västeuropa och mot Iran och Indien (indoeuropeer). Begreppen länder, språk, stammar och folk används för att särskilja olika folkgrupper geografiskt, språkligt, etniskt och politiskt. (Jfr Upp 5:9; 17:15.)
6 Hams söner var Kush, Misrajim, Put och Kanaan.	Hams efterkommande bodde i sydöstra Asien och nordöstra Afrika. Kush lokaliserar till övre Nilen, södra Egypten. Misrajim betyder "två Egypten" och avser norra och mellersta Egypten. Put anses ha bott i Libyen, men det finns också åsikter om att det avser Somalia, som de gamla egyptierna kallade Punt. Kanaans land är det som senare har kallats Palestina. Hela 30 folk nämns som Hams efterkommande.
7 Söner till Kush var Seba, Havila, Sabta, Raama och Sabteka. Raamas söner var Saba och Dedan.	Alla de nämnda sju söner till Kush bodde i Arabien. Sonsöner till Abraham benämns i 25:3 Seba och Dedan. Namnen förekommer också bl.a. i Hes 27:20–22.
8 Kush blev far till Nimrod, som var den förste som fick stor makt på jorden.	Ännu en son till Kush nämns: Nimrod, som ägnas en särskild uppmärksamhet. Han var grundläggare av både det babyloniska och assyriska riket. Josefus menade att det var han som byggde Babels torn. Namnet Nimrod betyder en som gör uppror, eller en tyrann.

<p>9 Han var en väldig jägare inför HERREN. Därför brukar man säga: "En väldig jägare inför HERREN som Nimrod."</p>	<p>När en kung beskrivs som jägare "inför HERREN" är det en helt annan betydelse än att en kung är en herde, lik David. En jägare skryter med sitt villebråd, men en herde uppoffrar sig för sin hjord. Här antyds att Nimrod var egenmäktig och våldsam och han vann inte Herrens välvilja.</p>
<p>10 Hans rike hade sin början i Babel, Erech, Ackad och Kalne i Sinars land.</p>	<p>Nimrod byggde många städer och skapade ett världsvälde. Babel känner vi till genom det följande kapitlet. Akkadernas rike i mellersta Mesopotamien under det tredje årtusendet f.Kr. är väl dokumenterat i kilskrift. Det akkadiska språket var senare det helt dominerande språket i Mesopotamien.</p>
<p>11 Från det landet drog han sedan ut till Assyrien och byggde Nineve, Rehobot-Ir, Kela</p>	<p>Landet avser Nimrod, och han drog vidare och byggde städer i Assyrien, framför allt Nineve. Att han gjorde det med hjälp av våld är uppenbart. Han åsidosatte Gud och räknade i stället med sin makt.</p>
<p>12 och Resen mellan Nineve och Kela. Detta är "den stora staden".</p>	<p>Den stora staden avser troligen Nineve, synbarligen tillsammans med hela regionen.</p>
<p>13 Misrajim blev far till ludeerna, anameerna, lehabeerna, naftuheerna,</p>	<p>Ludeerna är kanske lydierna i Mindre Asien (se dock också v22). Anameerna fanns i norra Afrika, väster om Egypten. Lehabeerna är kanske stammar i Libyens öken och naftuheerna folk i södra Egypten.</p>
<p>14 patroseerna, kasluheerna, den stam som filisteerna härstammar från, och kaftoreerna.</p>	<p>Patroseerna bodde troligen i norra Egypten. Kreta var känt som Kafator i forntiden och beboddes för en tid av filisteer (jfr Jer 47:4, Amos 9:7). De invaderade Egypten på 1100-talet f.Kr. men drevs ut och bosatte sig i sydöstra Palestina, vars namn kan härledas till dem. Mera fridsamma filisteer omtalas också på patriarktiden.</p>
<p>15 Kanaan blev far till Sidon, som var hans förstfödde, och Het,</p>	<p>Sidon var en betydande handelsstad på Kanaans nordvästra kust. Hetiterna dominerade Kanaans land mellan patriarktiden och israeliternas intåg.</p>
<p>16 vidare jebusiterna, amoreerna, girgaseerna,</p>	<p>Jebusiterna bodde i Jerusalem vid tiden för israeliternas erövring. Jebus var ett namn på Jerusalem. Amoreerna levde i Kanaans bergsområde.</p>
<p>17 hiveerna, arkeerna, sineerna,</p>	<p>Girgaseerna och de övriga uppräknade bebodde små stadsområden.</p>
<p>18 arvadeerna, semareerna och hamateerna. Senare utbredde sig kananeernas släkter ytterligare</p>	
<p>19 så att deras område sträckte sig från Sidon mot Gerar ända till Gaza och mot Sodom, Gomorra, Adma och Sebojim ända till Lesa.</p>	<p>Sodom och Gomorra låg öster och sydost om Döda havet och är kända från berättelsen om Lot (1 Mos 13, 19). Det samma gällde Adma och Sebojim.</p>
<p>20 Detta var Hams söner efter deras stammar och språk i deras länder och bland deras folk.</p>	

21 Söner föddes också åt Sem, Jafets äldre bror, och han blev stamfader till alla Ebers söner.	Semiterna är de folkgrupper som Bibeln berör mest. Eber är den mest berömda av stamfäderna, även om han endast är sonsons son till Sem. Benämningen hebreer kommer från Eber, som möjligen var en kung i Ebla (nuvarande Tell Mardikh) och nämns i Eblatavlor (20 000 tavlor med kilskrift).
22 Sems söner var Elam, Assur, Arpaksad, Lud och Aram.	Elamiterna levde öster om Mesopotamien. Assur är ett annat namn på Assyrien i norra Mesopotamien. Arpaksad är möjligen besläktat med det hebreiska ordet för Kaldeen i södra Mesopotamien. Se även 11:10–13. Lud är eventuellt det samma som lydierna i Mindre Asien (jfr dock v13). Aram är det som i dag motsvarar Syrien.
23 Arams söner var Us, Hul, Geter och Mash.	Us känner vi från Jobs bok och låg öster om Jordan.
24 Arpaksad blev far till Sela och Sela blev far till Eber.	Jfr 11:12–14.
25 Men åt Eber föddes två söner. Den ene hette Peleg, ty under hans tid blev jorden uppdelad. Hans bror hette Joktan.	Att jorden blev uppdelad kan vara ett uttryck för språkförbistringen och utspridningen av folken över jorden, möjligen kan också kontinentalförskjutning ha ägt rum då. Joktan blev stamfar till många stammar i södra Arabien.
26 Joktan blev far till Almodad, Selef, Hasarmavet, Jera,	I det här kapitlet följs Juktans linje, medan vi i kap. 11 följer hans bror Pelegs linje fram till Abraham.
27 Hadoram, Usal, Dikla,	
28 Obal, Abimael, Saba,	Saba låg ungefär vid dagens Jemen i sydvästra Arabien. Drottningen av Saba besökte Salomo (1 Kung 10).
29 Ofir, Havila och Jobab. Alla dessa var Juktans söner.	Mycket av Salomos guld kom från Ofir (1 Kung 9:28; 10:11). Det låg sannolikt någonstans i söder. Det finns många förslag, från södra Arabien till Somalia och rentav Indien och Zimbabwe.
30 De hade sina boplatser från Mesha mot Sefar, mot Östra berget.	
31 Detta var Sems söner efter deras stammar och språk i deras länder och efter deras folk.	
32 Detta var Noas söners stammar efter deras släktled i deras folk. Från dem har folken utbredd sig på jorden efter floden.	Denna och följande vers är åter ett exempel på kiasm: avslutningen av Noas söners släkthistoria blir en spegelvändning av v1. Samtidigt inleds här nästa kiasmiska berättelse, som kronologiskt infaller före det mesta av kapitel 10.

1 Mos 11

Babels torn	
1 Hela jorden hade ett enda språk och samma ord.	Nu följer den fjärde berättelsen som gäller hela jordens befolkning (skapelsen, syndafallet, syndaflo den och språkförbistringen). Från detta framåt gäller Moses berättelse det särskilda folk som Gud väljer ut för sitt syfte. Avsnittet v1–9 är en kiasm. Det språk som talades var ett enda, inte ens i dialekter skilde sig människorna från varandra.
2 Men när människorna bröt upp och drog österut, fann de en lågslätt i Sinars land och bosatte sig där.	När det här hände är inte lätt att säga, men det bör ha hänt några generationer efter Noa. Möjligen avser 10:25 just det här. Lågslätten låg mellan floderna Eufrat och Tigris (jfr 10:10).
3 De sade till varandra: "Kom, så slår vi tegel och bränner det!" Teglet använde de som sten, och som murbruk använde de jordbeck.	Den exakta beskrivningen av proceduren för att framställa tegel kan jämföras med egyptiernas metod. Det finns antika byggnader som är byggda med detta material som står kvar än i dag. Det fanns inte mycket sten i Mesopotamien.
4 Och de sade: "Kom, så bygger vi oss en stad och ett torn som har spetsen uppe i himlen. Låt oss göra oss ett namn, så att vi inte sprids ut över hela jorden."	Tornen som var typiska för området kallas <i>zikkurat</i> (skrivs också <i>ziqqurat</i> eller <i>ziggurat</i>) och bestod av massiva plåtår med branta trappor upp till en helig plats högst uppe. De största kunde vara flera hundra meter vid basen. Folkets strävan var ett uttryck för stolthet (hybris), något som går rakt emot Guds bud. Det är Guds namn som ska hållas i ära. Också Nebukadnessar gjorde anspråk på att det var han som hade upp Babel (Dan 4:27). Att skaffa sig ett namn blir en ersättning för frälsning.
5 Då steg HERREN ner för att se på staden och tornet som människorna byggde.	Att man ville hålla folket samman strider mot Guds avsikt att människorna skulle uppfylla jorden. Man ville också dominera och härska på ett sätt som inte stämde med Guds vilja. Men Gud skulle vara härskaren. Uttryckssättet, Herren steg ner, visar hur allvarligt han tog på upproret. Han var hela tiden medveten och närvarande, men nu ingrep, som han gjorde i lustgården efter syndafallet.
6 HERREN sade: "Se, de är ett enda folk och de har ett enda språk. Detta är deras första tilltag, och härfter skall ingenting vara omöjligt för dem vad de än beslutar sig för.	Gud visste att människornas enhetsprojekt bara skulle göra dem mera främmande för honom. Gud talar här som om han skulle vara en människa – ett uttryck för den betydelse händelsen har.
7 Låt oss stiga ner och förbistra deras språk, så att den ene inte förstår vad den andre säger."	Åter ett uttryck för vikten av det som nu händer: pluralformen, som vittnar om ett nytt rådslag i Treenigheten, och "stiga ner", som innebär ett direkt ingripande utan naturliga krafter. Nu fick jorden en mängd språk på en gång. Denna förbannelse upphävdes genom pingstens under, och sedan dess genom att kristna känner igen varandra över språkgränserna.

	Språken har i sina huvudformer inte utvecklats under en lång tid, utan de olika språkens grammatik och vokabulär har tillkommit plötsligt. Fortfarande har språkforskarna stora problem att härleda språkens utveckling.
8 Så spred HERREN ut dem därifrån över hela jorden, och de måste upphöra att bygga på staden.	De som byggde på staden måste ha fått omöjliga problem när de inte längre kunde kommunicera med varandra. Nu spreds jorden befolkning till alla kontinenter. Hur flyttningen gick till är omöjligt att säga i detalj.
9 Den fick namnet Babel, eftersom HERREN där förbistrade hela jordens språk, och därifrån spred han ut dem över hela jorden.	Förbistring är på hebreiska <i>balal</i> , som anspelar på namnet Babel. Ordleken har också överförts till många språk, bl.a. till svenska (babbel). Här upphör jordens gemensamma historia, och nu följer vi Sems efterkommande, som sedan smalnar av till Teras son Abraham.

V. SEMS FORTSATTNA HISTORIA, 11:10–26

10 Detta är Sems fortsatta historia. När Sem var 100 år blev han far till Arpaksad, två år efter floden.	Enligt den inbyggda kronologin – som bevisligen inte är fullständig – skulle Noa ha dött när Abraham var 55 år, och Sem skulle ha överlevt Abraham med 31 år och levat 110 år tillsammans med Isak och 50 år med Jakob och Esau! Se fig. 5. Möjligen var Sems första söner Elam och Assur tvillingar. Åldern 100 år är en avrundning. Det är också möjligt att "efter floden" avser två år efter att floden började.
11 Sedan Sem hade fått Arpaksad levde han 500 år och fick söner och döttrar.	Luther anser att det var Sem själv som fick Abraham att utvandra från det hedniska landet som byggts upp av Nimrod. När Rebecka frågade Herren (1 Mos 25:22) tror Luther att det var Sem som i egenskap av kyrkoledare var Herrens talesman.
12 När Arpaksad var 35 år blev han far till Sela.	Nu föds barn vid en tidigare ålder än vad som uppges före floden. I Luk 3:36 upptas också Kenan mellan Arpaksad och Sela. Det kan bero på en textvariant, eftersom denna lista stöder sig på Septuaginta.
13 Sedan Arpaksad hade fått Sela levde han 403 år och fick söner och döttrar.	Levnadsåldern börjar avta, beroende på svagare gener. I den här släkttabellen förbigås alla andra utom de stamfäder som leder till Abraham, Isak och Jakob.
14 När Sela var 30 år blev han far till Eber.	Eber nämns redan i 10:21, eftersom han blev en viktig person. Det är möjligt att språkförbistringen skedde i hans tid. Hans namn är grunden för hebreiska och hebréer (se t.ex. 1 Mos 14:13).
15 Sedan Sela hade fått Eber levde han 403 år och fick söner och döttrar.	Många tänker sig att det finns många gap mellan generationerna, eftersom det också finns utelämnade generationer i Rut 4 och Matt 1, och även i Arons släkttavla, 2 Mos 6. Men det finns bara ett belegg för utelämnning i den här listan (Kenan) och det är bäst att lämna frågan öppen.
16 När Eber var 34 år blev han far till Peleg.	
17 Sedan Eber hade fått Peleg levde han 430 år och fick söner och döttrar.	

18 När Peleg var 30 år blev han far till Reu.	
19 Sedan Peleg hade fått Reu levde han 209 år och fick söner och döttrar.	
20 När Reu var 32 år blev han far till Serug.	
21 Sedan Reu hade fått Serug levde han 207 år och fick söner och döttrar.	
22 När Serug var 30 år blev han far till Nahor.	
23 Sedan Serug hade fått Nahor levde han 200 år och fick söner och döttrar.	
24 När Nahor var 29 år blev han far till Tera.	
25 Sedan Nahor hade fått Tera levde han 119 år och fick söner och döttrar.	
26 När Tera var 70 år blev han far till Abram, Nahor och Haran.	Abram nämns först, eftersom han är den mest betydelsefulla, men det är osannolikt att han var äldst. Möjligen föddes han betydligt senare (se v32).

Från vers 27 inleds patriarkhistorien, som fokuserar på Abraham, Isak och Jakob, stamfäderna för Guds utvalda folk och fäder till Messias.

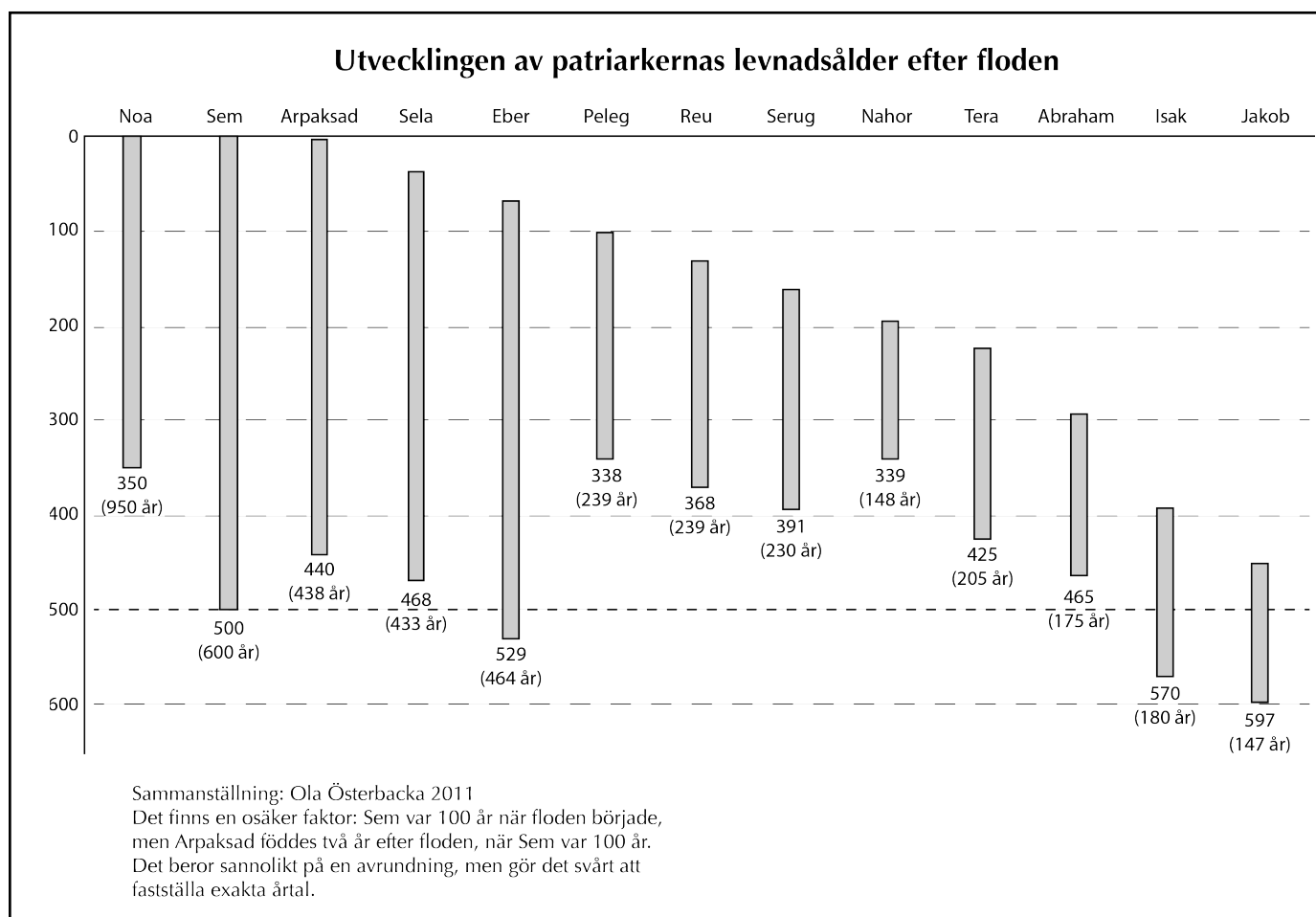

Fig. 6. Patriarkernas levnadsålder efter floden.